

ALMANAH

Curtezătorii

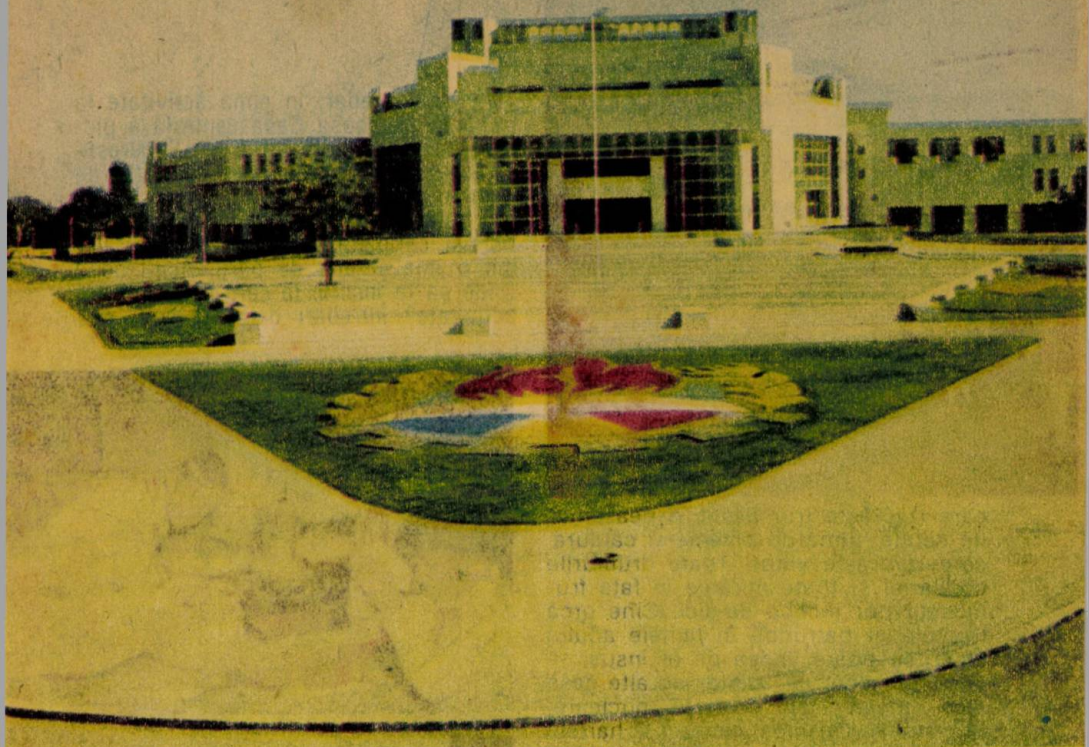
PERFORMANTE
ENCICLOPEDIE
BENZI DESENAȚE
CURIOZITĂȚI
SPORTUL ÎN LUME
ENIGMISTICA
UMOR

ALMANAHUL
Curtezătorii

'86

Faceți totul, dragi prieteni tineri,
pentru a fi la înălțimea încrederii
partidului nostru comunist,
a condițiilor minunate ce vă sînt create.
Învățați, munciți, munciți și învățați,
însușiți-vă cele mai noi cuceriri
ale științei și cunoașterii,
concepția materialist-dialectică,
fiți cutezători,
prețuiți strămoșii și părinții voștri,
acționați permanent
în spiritul romantismului revoluționar,
pregătiți-vă să fiți întotdeauna
gata de a vă face datoria
de a duce înainte neabătut
făclia progresului pe pămîntul României,
mesajul de pace și colaborare
al națiunii noastre socialiste
cu alte națiuni ale lumii!

NICOLAE CEAUȘESCU

NOUL EDIFICIU AL CASEI CENTRALE A PIONIERILOR ȘI ȘOIMILOR PATRIEI

Cea mai vie expresie a dragostei ce-o poartă tineretului și copiilor patriei secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, tovarășa Elena Ceaușescu sînt minunatele condiții de creștere și învățatură create în ultimii 20 de ani pentru generațiile tinere.

La uriașa salbă de construcții ridicate în această epocă măreață pentru generațiile tinere se adaugă și cel mai nou edificiu arhitectonic din Capitală

— Casa centrală a pionierilor și soimilor patriei, dăruită copiilor de către secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, cel mai apropiat prieten și îndrumător al tinerei generații.

Cu trepte de marmură albă ca zăpada, ea îi întâmpină cu toate ușile deschise și cu toate petalele ei de lumină pe toți purtătorii cravatei roșii cu tricolor. Este o creație care izvorăște gînd, izvorăște vis, o întemeiere

care izvorăște frumusețe, o neasemuită cetate, plină de omenie și căldură, care izvorăște viitor. Toate drumurile copilăriei și toate mirările în fața frumuseții pot începe de aici. Cine urcă treptele ei pătrunde în tainele anului 2000, se poate vedea pe el însuși — omul din acel an: ziditor de alte case albe, meșter de centrale nucleare, zburător în Cosmos, cântăreț la harfele științei matematice sau fizice, îmblinzitor de cascade pe râurile țării, navigator pe canale, pe fluviu sau pe mare, atomist, furnalist, pictor, poet, muzician, dansator, om de știință care face ca floarea-soarelui să întreacă roata mașinii în mărime, iar spicul grăului să depășească vrabia în greutate...

Zilnic, patru mii de zburători pe aripile muncii, ale creației, științei și harniciei se întrec aici cu fruntea, cu brațele și cu istețimea să devină integrități oameni de mâine. Sprijinit și luat în brațe de toată gândirea și hărnicia de azi, copilul poate să găsească răspuns la cele mai înalte și grele întrebări. Omul uzinei, al ogorului roditor, al academiilor și tuturor școlilor, omul condeiului și cel al muzicii, omul făurar de ecluze și baraje este întâlnit în saloanele, în cercurile și pe aripile Planetei albe în chip de profesor plin de har. Toată știința și toată căldura, toată rodnicia patriei din acești ani, cînd, în Epoca Nicolae Ceaușescu, întreaga Românie a devenit o grădină, o stea și-o vatră pururi roditoare, se găsesc sintetizate, înflorite aici ca într-o rapsodie națională a devenirii.

Parafrazîndu-l pe Tudor Arghezi copiii țării se aud glăsuind în semn de mulțumire și adîncă prețuire: „Casa frumoasă, cînstire cui te-a ridicat” — darul luminos făcut de partid celor mai tineri cetățeni ai României.

ION CRÎNGULEANU

Lată-ne, așadar, în plină activitate la noua și frumoasa Casă centrală a pionierilor și șoimilor patriei din București. E adevărat că ți se taie respirația de emoție cînd o vezi și-i calci, pentru înalta dată, pragul. Pe urmă, istețimea din tine și curiozitatea încep să te atragă din o mie și una de părți. Acu-i acu! Unde să te înscrii, la care cerc, la care activitate? Întrebări deloc ușoare, ce-i

drept. Și totuși... poți să te descurci! Cu o singură condiție: să fii bine, bine pregătit cu de toate: curajul și istețimea dublate de matematică, fizică, chimie, geografie, istorie, limbă română pot face minuni dintr-un copil minunat, harnic, priceput și dornic de afirmare.

Pentru toți cititorii almanahului — cîteva date privind Planeta albă:

□ **Sala de spectacole** are 800 de locuri și-i prevăzută cu cele mai moderne instalații tehnice. Aici se pot desfășura în voie trupe de teatru, coruri, ansambluri artistice, recitatori, corpuri de balet, orchestre etc.; în **sala mică** vor evolua păpușile. Să nu pierdeți din vedere nici **amfiteatrul în aer liber**, care dispune și el de 400 de locuri.

□ O rețea întreagă de **cabinete** sînt deschise pentru activitățile de pregătire și educație politico-ideologică, patriotic-revoluționară a pionierilor, de educație juridică etc. La rîndul lor cluburile UNICEF, de artă, literar, etnografic și folcloric, de filatelie, numismatică, infor-

mare și anticipație tehnico-științifică, prietenii adevărului științific, subredacția de presă, radio și TV întregesc generoasa gamă a acestui univers multiplu.

□ Dintre activitățile de instruire practică și de creație tehnică pot fi enumerate electrotehnica, radio-electronica, telegrafia, radio-clubul, automatizarea, informatica, matematica aplicată, energetica, mecanica fină, navomodelele, prelucrarea maselor plastice, aeromodelele, cartingul, rachetomodelele, micromodelele, creația de jocuri și jucării, de machete funcționale, prelucrarea lemnului, designul, televiziunea, astrofizica, astronomia, metalurgia, biochimia, acvaristica, chimia aplicată, creația de confecții, cineclubul etc.

□ Activitățile de creație, formațiile și ansamblurile cultural-artistice cuprind atelierul de pictură, arta decorativă, tapiseria, imprimeria, ceramica, modelajul, sculptura, dansul tematic și modern, dansul popular, orchestra de muzică populară, grupul vocal-folcloric, orchestra de muzică ușoară și cea semisimfonică, corul, corul de cameră, fanfara, teatrul, montajul literar, brigada, teatrul de păpuși, regia artistică, cenaclul literar, scenografia etc.

□ Sportul are în vedere gimnastica artistică, gimnastica ritmică și modernă, atletismul, voleiul, tenisul de câmp, tenisul de masă, tirul și... fotbalul!

MUZEUL PRESEI SEVER BOCU
JIMBOLIA

№.

A PREGĂTI VIITORUL PLANETEI PĂMÎNT ANUL INTERNAȚIONAL AL TINERETULUI—

o manifestare cu profunde
semnificații pentru prezentul
și viitorul tinerei generații
din întreaga lume

„Fiecare țară, fiecare popor are îndatorirea de a-și crește și educa tineretul, copiii în spiritul idelilor nobile ale prieteniei și frăției, ale prețuirii și respectului față de marile valori ale culturii și civilizației celorlalte țări și popoare. De asemenea, este necesar să se facă totul pentru ca tinerele generații să fie ferite de influențele nocive ale fascismului și rasismului, ale apartheidului și politicii de discriminări rasiale, ale misticismului și bigotismului. Trebuie să creștem un tineret conștient, capabil să interpreteze în mod științific fenomenele din natură și societate, să promoveze tot ceea ce este nou și înalt în gândirea și practica umană, un tineret devotat cauzei păcii și prieteniei dintre popoare”.

NICOLAE CEAUȘESCU

În anul în care se împlinesc patru decenii de la crearea Organizației Națiunilor Unite, care, prin cele înscrise în Carta sa, și-a propus ca țel fundamental „să izbavească generațiile viitoare de flagelul războiului”, la nivel planetar se organizează o serie de acțiuni și manifestări consacrate marcrării, în 1985, a Anului Internațional al Tineretului. Acest An, proclamat de organizația mondială ca urmare a unei valoroase inițiative românești, este un prilej deosebit de favorabil pentru luminarea unor aspirații și interese fundamentale ale tinerei generații de pretutindeni, un cadru important pentru încurajarea și stimularea luptei tineretului în direcția ameliorării situației sale sociale, a menținerii păcii și a edificării unei societăți și a unei lumi noi. De aceea, nici un tânăr al planetei nu poate și nu trebuie să rămână în afara acestui vast perimetru de implicare și acțiune. Cu atât mai mult cu cât prin devisa sa atât de generoasă și de mobilizatoare — „Participare, Dezvoltare, Pace” — Anul Internațional al Tineretului se leagă nemijlocit de imperatiivele esențiale ale viitorului.

Se spune, pe bună dreptate, că omul guvernează viitorul umanității și o asemenea afirmație, raportată la tinăra generație, are

o valoare în plus. Generația tinăra — copiii, adolescenții, tinerii adulți ai planetei —, tot mai conștientă de responsabilitatea directă pe care o are în edificarea lumii de mâine, este dornică de înnoiri în toate domeniile. Explozia informațională, nivelul înalt al cunoașterii științifice și tehnologice umane, interdependențele tot mai accentuate dintre destinele individuale și cele colective conturează un teren deosebit de favorabil creației pașnice, înțelegerii și concilierii deschise, fructuoase dintre țări și popoare, apărării marilor cuceriri ale progresului și civilizației. Din această perspectivă, semnificația Anului Internațional al Tineretului, a proclamării unui an consacrat exclusiv problematicii tinerei generații apare într-o lumină sporită, hotărârea forumului popoarelor de a marca un asemenea an constituind expresia recunoașterii rolului tot mai însemnat pe care tinăra generație este chemată să-l aibă în lumea contemporană.

„Întotdeauna — evidenția conducătorul partidului și statului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu — generațiile tinere au reprezentat viitorul țărilor lor și fiecare nouă generație a avut în fața sa probleme

noi, izvorite din realitățile sociale, politice și naționale ale etapelor respective. Tineretul lumii de astăzi este dornic de înnoiri în viața societății, de a se pune capăt vechii politici de inegalitate socială și asuprire națională, de a-și asigura realizarea unei lumi mai bune, mai drepte — altfel pe plan național, cît și internațional". Asigurarea păcii, asigurarea dreptului fundamental al omului la viață, la un viitor liber, prosper și luminos — iată o condiție a devenirii noastre pe mai departe, a progresului popoarelor și a evoluției civilizației umane.

Temele devezi sub care a fost pregătit și se marchează Anul Internațional al Tineretului constituie obiective și finalități care se susțin și se completează reciproc. Ele evidențiază cu deosebită pregnanță statutul social activ al tinerei generații în lumea contemporană și în evoluția viitoare a umanității. Aproape o cincime din populația lumii, tinerii planetei așteaptă să li se recunoască, peste tot, statutul de participare la viața societății. Mobilizarea acestui imens potențial — la nivel național, regional și internațional — este favorizată și catalizată de acțiunile și programele declanșate de Anul Internațional al Tineretului. În ampla mișcare mondială pe care o antrenează voința de pace a popoarelor — pentru a alege unul dintre cele mai elocvente exemple — participarea tineretului este una dintre cele mai impresionante. Tineretul contemporan se regăsește, indiferent de zona geografică în care trăiește și muncește, în aspirația comună spre un viitor de dreptate și egalitate, de pace și colaborare, în care să se poată manifesta liber, demn și care să-i asigure împlinirea năzuințelor de progres și o viață mai bună.

Cel de-al doilea termen al devezi A.I.T. — Dezvoltare — pune în lumină calitatea tineretului ca important factor de acțiune socială și progres, de făuritor al istoriei. Într-un context internațional extrem de complex, cînd pe toate meridianele se manifestă interes și preocupare pentru transformarea înnoitoare a lumii, pentru dezvoltarea economică și socială a tuturor statelor, în condiții de echitate și într-un climat de încredere și securitate între popoare, activizarea tineretului la înfăptuirea unor programe naționale sau la dezbaterile unor probleme mondiale nu poate fi concepută în absența unui fond de conștiință și de cunoștințe care să favorizeze această participare la dezvoltare. „Tineretului din țara noastră — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu — li sînt deschise toate drumurile spre piscurile cele mai înalte ale științei și culturii. Nu pregețați nimic, dragi tineri, pentru a vă însuși cît mai mult din minunatele cuceriri ale cunoașterii umane. Învățați și pregătiți-vă cu sîrguință pentru activitatea productivă, pentru viață, pentru a vă aduce contribuția la progresul continuu al societății noastre socialiste, la înflorirea științei și culturii naționale, la progresul spiritual universal". Este un îndemn deosebit de actual. Pentru că în grandioasa operă de transformare revoluționară a so-

cietății pe pămîntul României, tineretul patriei participă cu entuziasm și dăruire, cu deplină angajare patriotică la înfăptuirea politicii Partidului Comunist Român. Marile transformări înnoitoare ale istoriei actuale, condițiile deosebite de educație, pregătire, muncă și viață create de partid și de stat tineretului român oferă acestuia un cadru de afirmare și manifestare fără precedent. Făurind umanismul nou, revoluționar, care pune mai presus de orice omul ca participant activ la făurirea lumii de mîine, ca factor conștient al clădirii viitorului, tineretul Epocii Nicolae Ceaușescu poate fi definit cu deplină temei drept o generație a angajării și responsabilității.

Pacea — cel de-al treilea termen al devezi Anului Internațional al Tineretului — se relevă a fi un obiectiv fundamental, legat indisolubil de imperativul participării directe a tineretului contemporan la dimensionarea și direcționarea viitorului umanității. Pentru că pacea reprezintă condiția primordială a vieții, pacea asigură cadrul esențial pentru dezvoltare și pacea înseamnă, totodată, climatul atât de necesar oricărei creații. Rolul pe care România socialistă îl acordă tinerei generații în lupta pentru pace, pentru făurirea unei lumi a înțelegerii și cooperării între națiuni este unul deosebit de activ. Potrivit concepției partidului nostru, tinăra generație trebuie crescută și educată cu convingerea că în zilele noastre războiul poate și trebuie să fie exclus din viața societății, iar colaborarea între popoare, dezarmarea, folosirea resurselor umane și materiale exclusiv în folosul vieții reprezintă chiar condițiile absolute necesare pentru dezvoltarea și progresul umanității.

„Unindu-și forțele, dezvoltînd legăturile dintre ei și conlucrînd tot mai strîns, cunoscîndu-se tot mai bine unii pe alții, tinerii din întreaga lume pot aduce o contribuție de cea mai mare însemnătate la realizarea înaltelor deziderate de progres ale umanității, la făurirea propriului viitor de pace, în care să-și poată pune pe deplin în valoare minunatele lor capacități de creație materială și spirituală". Această apreciere a președintelui României constituie un veritabil îndemn, un vibrant apel la luptă unită adresat tineretului din toate țările. Este apelul încrederii în tineret, în viitor. În acest cadru s-a organizat la București Conferința mondială a comitetelor naționale pentru A.I.T. cu tema „Tineretul anului 2000 — Participare, Dezvoltare, Pace", în perioada 3—6 septembrie 1985. În deschiderea acestei conferințe mondiale, participanților le-a fost adresat un vibrant Mesaj al tovarășului Nicolae Ceaușescu, președintele Republicii Socialiste România, primit cu viu interes, mesaj ce evidențiază o dată mai mult atenția deosebită pe care conducerea noastră de partid și de stat o acordă problemelor specifice ale tinerei generații contemporane, viitorului oamenilor și al planetei Pămînt.

Dolna FRUNTELĂ

O PILDUITOARE LECTIE DE ISTORIE SI FRUMUSETE

MUZEUL CERAMICII SI STICLEI

Într-o superbă clădire de pe Calea Victoriei a fost inaugurată recent o nouă și prestigioasă instituție de cultură: Muzeul ceramicii și sticlei din București, realizat prin generoasa inițiativă și aleasa dragoste pentru frumos a tovarășei academiciene doctor inginer Elena Ceaușescu.

Colecțiile muzeului cuprind circa 2 000 de piese de artă românească veche și contemporană, precum și europeană, orientală, extrem-orientală și americană, reprezentative pentru cultura națională și universală.

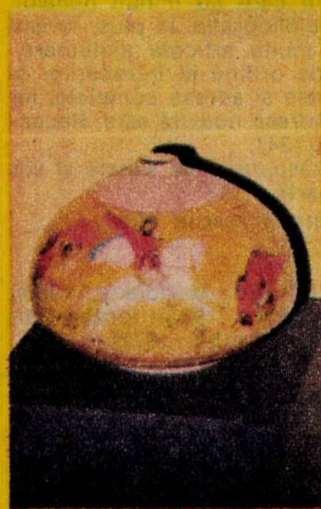
De-a lungul celor 15 săli ale muzeului, vizitatorul străbate întreg firul istoric, de la nașterea pe teritoriul țării noastre a acestor „arte ale focului”, cum numește directorul Muzeului de artă al Republicii Socialiste România, tovarășul Alexandru Cebuc, străvechile meșteșuguri ale ceramicii și sticlăriei, până în zilele noastre. Sînt prezente printre expozate piese datînd din mileniul V î.e.n., obiecte aparținînd culturilor Boian, Gumelnița, Cucuteni, ca și epocilor dacică și romană. Este impresionant să urmărești continuitatea, ca și metamorfozarea motivelor de-a lungul secolelor pînă la producțiile centrelor ceramice mai noi, ca Horezu, Marginea și altele.

Ceramicii autohtone i se adaugă în sălile muzeului capodopere ale artei ceramicii și sticlei din toată lumea. Ele grăiesc despre materializarea în cele mai variate forme a atracției dintotdeauna a omului pentru frumos.

O deosebită importanță prezintă un număr de exponate realizate în tehnici originale, cu caracter de prioritate pe plan mondial, brevetate ca invenții românești.

Organizatorii muzeului se gîndesc și la tînăra generație. Recent directoarea muzeului, tovarășa Doina Truță, împărtășea presei intenția de a organiza, alături de alte manifestări muzeale, cercuri de ceramisti și sticlari alcătuite din copii, care vor beneficia de ateliere speciale. „Această acțiune — deciziă conducătoarea instituției — are menirea de a descoperi talente, de a perpetua meșteșuguri tradiționale, de a educa gustul pentru frumos, de a exersa creativitatea încă de la cea mai fragedă vîrstă”.

Prin exponatele pe care le reunește, prin sarcinile pe care și le asumă, Muzeul ceramicii și sticlei se înscrie printre cele mai reprezentative instituții culturale ale țării.

MARELE CONCURS CU PREMII COPILII ÎN ARTA PLASTICĂ ROMÂNEASCĂ

Concursul de mare atractivitate la care vă invităm să participați își propune să pună în lumină prezența copiilor în opera artiștilor plastici români clasici și contemporani, ca și a altor personalități ale culturii care au minuit penelul.

Pentru a răspunde la întrebări vă oferim o mică bibliografie. În plus, revista „Cutezătorii” va publica în numerele viitoare mai multe articole ajutătoare.

Participanții ne vor comunica numai numărul de ordine al întrebărilor și răspunsul cerut. Ei nu vor uita să-și scrie citeț numele și adresa completă, iar pe plic vor lipi cuponul special din această pagină. Adresa noastră este: Redacția „Cutezătorii”, Piața Scînteii 1, București, cod 71341.

Premiile se vor acorda prin tragerea la sorți a răspunsurilor exacte și vor consta din: **1 bicicletă, patine cu roțile, albume de artă.**

Ultimul termen de trimitere a răspunsurilor este 1 martie 1986.

Tuturor participanților — succes!

Bibliografie: „Istoria artelor plastice în România” (Ed. Meridiane, 1968); Constantin Prut: „Dicționar de artă modernă” (Ed. Albatros, 1982); Iordan Chimet: „Cele douăsprezece luni ale visului” (Ed. Ion Creangă, 1972).

1 Artist însuflețit de un înalt patriotism, autorul picturii din imagine este considerat primul dintre fondatorii

picturii române.

Întrebare: Cine este acest pictor?

2 Desenul de mai jos, intitulat „La pianoforte”, este realizat de un pictor și grafician român (1880—1956), autor a numeroase lucrări ce vădese

o profundă umanitate.

Întrebare: Care este numele său?

3 „Ochii și mâinile lui vor îndrăgi și înțelege firea lemnului, transformându-l în ființe și în forme decorative” — scrie Petre Comarnescu despre marele artist român Constantin Brâncuși, ale cărui opere se găsesc răspândite pe toate continentele. Dar el a creat forme sculpturale desăvârșite nu numai în lemn, ci și în piatră, marmură, bronz. În figură vedeți o lucrare în bronz, realizată în anul 1905, care poate fi văzută la Muzeul de artă al R.S.R.

Întrebare: Care este titlul lucrării?

4 Autorul desenului de mai jos, care se amuză creionând figura unui copil jucându-se cu mingea, este un nume proeminent al literaturii române. Iubind cu înțelepciune și haz copiii, cărora le-a dedicat o parte din scrierile sale poetice și în proză, este cel care le-a dăruit, între altele, o „Carte cu jucării”.

Întrebare: Cum se numește scriitorul?

5 Născut în anul 1838 în comuna Pitaru-Dîmbovița, autorul acestei lucrări, Nicolae Grigorescu, începe să picteze încă de la vârsta de 12 ani, minat de nevoia de a-și câștiga existența. Maestru neîntrecut al artei clasice românești, el a deschis drumuri noi în pictura noastră, realizând o artă inspirată din realitate, din natură, o operă îndrăgită de popor.

Întrebare: Cum este intitulată pictura prezentată aici?

6 Iată reproducerea unei lucrări a lui Ștefan Luchian, despre care G. Opreșcu scrie că „este unul dintre cei mai de seamă reprezentanți ai picturii noastre (...), care-și începuse cariera ca o distracție plăcută”, pentru ca „încetul cu încetul să ia rolul de conducător al tuturor felurilor de reprezentare prin linie și culoare în arta noastră de atunci”.

Întrebare: Cum este intitulată lucrarea?

7 Autorul portretului de mai jos este un foarte cunoscut pictor, grafician și critic de artă român (1886—1940). În opera sa un loc aparte îl ocupă portretele de copii pline de căldură și gingășie, lucrute în tonuri vibrante („Irina”, „Cap de fetiță” ș.a.).

Întrebare: Știți care este numele său?

8 „Arlechin cu copil” este titlul lucrării următoare.

Creatorul ei este un pictor român născut la Craiova în 1906, distins cu numeroase premii internaționale. E cunoscut îndeosebi pentru o

serie de tablouri în care redescoperă chipul și universul țăranului ca pe un simbol al permanenței; de asemenea pentru portretele unor oameni de cultură ca George Enescu, Mihail Sadoveanu ș.a.

Întrebare: Cine este acest pictor?

9 Capul de copil din figura alăturată este lucrarea unui sculptor contemporan.

Întrebare: Care este numele sculptorului?

10 „Începe școala” se numește desenul alăturat.

Întrebare: Cine este autoarea lui, plasticiană care a dedicat numeroase desene aspectelor vieții, caracteristice din viața copiilor?

ACASĂ LA BĂDIA

MIHAIL SADOVEANU

O vizită la muzeul memorial de la Vinătorii Neamțului — Casa Sadoveanu — este, înainte de toate, un pios omagiu adus celui care a fost semănătorul de idei, făuritorul de idealuri, cîntărețul naturii și al frumuseților ei, vînătorul și pescarul, omul și scriitorul de excepție între oamenii noștri de literă.

În holul casei, cu silueta sa albă ascunsă în verdele intens al vegetației din jur, vizitatorul este întâmpinat de două portrete, unul înfățișînd o „femeie frumoasă, cu păr auriu” și ochi mari, albaștri — Profira Sadoveanu,

mama scriitorului —, iar celalalt reprezentînd un chip sobru și sever de bărbat — avocatul Sadoveanu, tatăl povestitorului. Prima încăpere a muzeului păstrează fotografiile din copilărie, din clasele primare, perioadă admirabil descrisă în *Anii de ucenicie*; tot aici mai pot fi văzute fotografiile din anii de studii la gimnaziul din Fălticeni, la liceul din Iași, ca și exemplarele celor dintîi volume, publicate în 1904.

Pășim cu emoție în cea de-a doua cameră, unde facem cunoștință cu chipuri de scriitori colaboratori ai „Vieții Românești”, cu actori ai Naționalului ieșean (unde prozatorul a fost o vreme director). Dintr-o imagine de epocă apare și casa de la Copou, locul în care a trăit și a scris Sadoveanu aproape două decenii. Sînt anii cînd literatura noastră se îmbogățea cu volume ca: *Venea o moară pe Siret, Împărăția apelor, Țara de dincolo de negură, Hanu Ancuței*. Privind copertele lor expuse aici, în suflet ți se trezește deodată dorul de călătorie și parcă ți vin în minte cuvintele lui G. Călinescu despre marele faur al cuvîntului: „Opera lui însăși e o țară pe care o străbătem mereu, uimiți de splendoarea și de ineditul ei.”

„Fenomenul Sadoveanu”, cum a fost caracterizată apariția și impunerea în literatură a neîntrecutului scriitor, este reconstituit în casa de la Vinători pas cu pas — de la anii copilăriei și pînă la cei ai deplinei maturități. Străbătînd încăperile, vizitatorul va putea cunoaște „la el acasă” prozatorul, povestitorul, dar și vînătorul și pescarul, neobositul călător pe meleagurile țării. Unelele de vînătoare și cele de pescuit, ca și cele de scris sau pianul stau parcă în așteptarea stăpînului lor, dorind sosirea clipei în care să-i fie de folos bădiei Mihai.

Iată și ultima cameră: un birou, mai multe tablouri și o etajeră cu cărțile dragi. Privim totul cu emoție și prin liniștea păstrată în aer, în mobile, pretutindeni parcă-i auzim vocea atît de cunoscută. „...aici e Eminescu, alături Caragiale. Cărțile... sînt treze și vii cum e căldura, cum e lumina și neconținut pătrund, fecundează și îmbunătățesc sufletele noastre”.

Părăsind casa cu ziduri albe de la Vinători, parcă tăiată în zăpadă albă printre brazi, te încearcă încă o dată dorul de a porni pe urmele celui ce a scris atîtea și atîtea pagini despre țară, despre istoria, locurile ei de neasemuită frumusețe, despre oamenii care i-au înnobilit și-i înobilează, prin vreme, ființa și chipul.

Gabriela BURUIANĂ

VESTIMENTE DE ODINIOARĂ

Vestiment de curte din catifea roșie broșată cu fir de aur (a doua jumătate a secolului al XV-lea).

Ochiul nostru este obișnuit astăzi cu îmbrăcămintea simplă, funcțională și în același timp de bun gust pe care o purtăm. Odinioară însă hainele erau mai complicate, iar la curțile domnești ajungeau să fie de-a dreptul impresionante prin somptuozitate.

Cum se îmbrăcau strămoșii noștri, cum arătau vestimentele pe care le-au purtat odinioară Ștefan cel Mare, dregătorii de la curtea sa, doamnele și jupinițele?

Studierea îmbrăcămintei de odinioară este posibilă datorită descoperirilor arheologice, picturilor murale, țesăturilor și broderiilor care s-au păstrat. Multe vestimente din secolele trecute au fost reconstituite în laboratoarele Muzeului de artă al R.S. România, unele dintre ele fiind expuse. Specialiștii în istoria artelor care se ocupă de asemenea probleme au o temeinică pregătire, iar rezultatul cercărilor pe care le întreprind vine în sprijinul cunoașterii civilizației românești, aruncă o lumină vie asupra vieții sociale, a relațiilor cultural-artistice cu alte țări, în diferite epoci.

Costumul pe care-l purtau strămoșii noștri, dacii, îl cunoaștem din reliefurile monumentului de la Adamclisi, ca și de pe Columna lui Traian. S-a păstrat astfel până în zilele noastre chipul dacului îmbrăcat cu itari strinși sau întinși, purtând o cămașă până la genunchi despăcată în părți. Femeile sint îmbrăcate în cămași simple, cu mineci scurte, încrețite la gît, ca ia. Peste cămașa lungă, femeile dăceau fote. Cei care studiază istoria costumului de-a lungul veacurilor subliniază cu uimire că multe elemente ale vestimentației dăce s-au păstrat până în zilele noastre.

Începînd cu secolul al XIV-lea, materialul devine cu mult mai bogat. Pe atunci țărani și țigoveții purtau vechiul port țărănesc: itari, cămași, fote din pinză țesută în casă. În schimb îmbrăcămintea de mare ținută care se arbora la curtea domnitorului era somptuoasă, oglindind strălucirea care domnea acolo, după moda europeană la început, iar mai apoi după influența orientală.

Costumul unui domnitor

Cum arăta îmbrăcămintea de ceremonie a domnitorului Ștefan cel Mare? Costumele de epocă reconstituite în laboratoarele Muzeului de artă, împreună cu picturile murale aflate în Moldova, ne permit să dăm un răspuns precis.

Vestimentația sa se compunea dintr-o cămașă lungă de pinză cu gulerul și manșetele brodate cu fir și cu perle, peste care purta un fel de anterieu larg lucrat simplu din mătase. Ceea ce dădea vestimentației un caracter somptuos era o mantie foarte largă și lungă care cădea pînă la pămînt și era deschisă în față. Împodobită cu mare rafinament, mantia era de fapt partea cea mai importantă a costumului. În jurul gîtului, pe piept și pe mineci, mantia era împodobită cu cite o bandă lată brodată cu fir de aur, perle și alte pietre prețioase. Nota de originalitate și specificitate românească o confereau motivele cusăturilor, ale broderiilor care împodobeau mantia. Interesant este că motivele acestor cusături s-au păstrat pînă în zilele noastre și se găsesc în portul popular atît în Moldova cît și în Muntenia.

Contes de jupiniță din catifea de mătase verde (millocul secolului al XVII-lea).

Fragment de vestiment domnesc (a doua jumătate a secolului al XVIII-lea).

Hainele dregătorilor erau asemănătoare. Mantia de ceremonie indica de fapt rangul celui ce o purta. Cu cât era împodobită cu mai mult fir de aur și pietre prețioase, mantia arăta că dregătorul este mai important. Mantia de culoare vișinie sau roșu aprins era purtată numai de domnitor sau de moștenitorul tronului. Tipul acesta de mantie domnească s-a păstrat în Moldova până la domnia lui Alexandru Lăpușeanu.

După această dată a fost înlocuită de caftan - cum se numea mantia de ceremonie în Muntenia. Citeva caracteristici o deosebeau de cele moldovene.

La Putna s-a găsit un caftan datînd din secolul al XV-lea, identificat și pe picturile murale, ceea ce ne dă posibilitatea să-l descriem. Mai ales că moda caftanului s-a păstrat, cu mici diferențe de amănunt, atît în Muntenia cît și în Moldova, pînă în timpul Revoluției de la 1848, cînd a fost înlocuit cu hainele europene. Caftanul se deschidea ca și mantia în față și avea poalele foarte ample. Minecile sale însă erau lungi pînă la glezne, foarte strîmte și fluturau libere spre spate. Miinile ieșeau prin despicăturile laterale. Pieptii caftanului erau împodobiți cu găitane de care erau prinși nasturi de argint aurit.

La Muzeul de artă al R.S.România, în cadrul secției de artă veche, se află citeva caftane reconstituite. Am ales spre prezentare

unul dintre acestea, împreună cu scurtul său istoric.

Specialiștii presupun că acest costum datează din secolul al XV-lea și a aparținut unui membru al familiei Craiovescu. A fost găsit într-o ctitorie a acestei familii, la Bistrița (Vilcea), sub forma unui acoperămint de mormînt. În anul 1864, scriitorul Al. Odobescu, pasionat cercetător al istoriei patriei și cunoscut pentru preocupările de arheologie, a adus acest acoperămint la București, la Muzeul național de antichități din acel timp. În jurul anilor 1960, în urma cercetărilor întreprinse de specialiștii din cadrul Muzeului de artă, s-a descoperit că acoperămintul este alcătuit dintr-o serie de părți care nu sînt altceva decît componentele unui caftan. Catifeaua hainei, macerată de umezeală, a fost consolidată. Este vorba de o catifea broșată cu fir de aur. Motivul ornamental este format din frunze de acant așezate în cercuri izolate, avînd în centru o rozetă. După consolidarea materialului a început reconstituirea veșmintului din părțile componente, obținîndu-se un caftan tipic. S-au găsit pînă și cei 28 de nasturi de argint aurit și găitanele ce fuseseră cusute pe o latură a acoperămintului, și care și-au aflat locul lor pe caftan.

Hainele jupinițelor

Dar cum se îmbrăcau jupinițele?

Datele precise ale unui astfel de costum ne sînt furnizate de descoperirea unui mormînt de jupiniță, aflat la Dragomirna (Suceava). Piese găsite acolo se aflau într-o stare relativ bună și cuprindeau tot ce era necesar îmbrăcămîntei: cămașă, rochie, pălărie, maramă, briu, o năframă purtată în mină. S-au găsit pînă și colțunii.

Așadar, putem spune că o jupiniță purta o cămașă subțire de in sau borangic, cu minecile răsucite pe braț și închisă la gît ca o ie a zilelor noastre. Peste cămașă punea o rochie cu corsajul strîns pe talie, cu decolteu pătrat închis în față cu un nasture metalic. Această răscoală a gîtului era bogat ornamentată cu galon de fir. Fusta rochiei era creată. Pe deasupra rochiei se purta o mantie numită contes, care a intrat în modă în a doua jumătate a secolului al XVI-lea. Contesul avea minecile brodate cu aceleași modele ca la gît. În față, mai sus de talie, sînt două despicături în

Fragment de vestiment domnesc (prima jumătate a secolului al XVII-lea).

chip de buzunare. Conțeșul descoperit în mormîntul fetei de la Dragomirna este căptușit cu tafta. Uneori conțeșul se căptușea cu blănuri scumpe. Se poate observa din fotografie că unele elemente de conțeș au pătruns în moda unor rochii pe care le poartă azi fetele.

Veșmintele jupîniței au fost reconstituite în laboratoarele Muzeului de artă, descoperindu-se pînă și culoarea lor originală. Culoarea catifelei din care a fost confecționat conțeșul pare a fi fost un verde crud ca frunza, care s-a transformat în brun verzui. Căptușeala de tafta și-a păstrat culoarea ruginie de odinioară.

Și în incheiere...

Cîteva cuvinte despre materialele - mătăsuri, catifele, taftale, brocarturi - din care se confecționau veșmintele prețioase. Aceste mărfuri se importau în Țara Românească din Flandra, Italia, Germania, Orientul Apropiat. Cele mai vestite catifele broșate cu fir de aur veneau din celebrele ateliere din Venetia și Florența. În secolele al XVII-lea și al XVIII-lea, Țările Române aduc aceste materiale din Imperiul Otoman, ele provenind de la Brusa, Damasc, Alep. Faptul se explica prin dominația otomană, care devenea o adevărată stăpîină a Mării Negre, împiedicînd relațiile cu Europa Occidentală.

Istoria costumului românesc ne ajută să înțelegem mai bine unele epoci din istoria patriei.

CABINETUL DE TAINĂ AL LUI VODĂ BRÎNCOVEANU

Pentru promovarea intereselor apărării ființei neamului nostru, de-a lungul timpului voievozii și domnitorii români, în relațiile lor cu factorii politici din diferite țări ale Europei și de pe alte continente, au folosit cu iscusință

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Z
3 1 z 5 q t Δ β 9 0 7 ∅ r Λ s h 8 □ 2 a i 6 k λ y

Mai tîrziu sistemul a fost perfecționat, în sensul că fiecărui element clar i se atribuiau mai multe unități de ci-

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Z
o p n q r m l s k t j u v i w h x g z f d a e c b
7 9 1 3 5 0 2 4 6 8 13 21 15 10 22 19 23 11 25 14 27 16 29 17 28

Δ β Λ □ ∅ ? = ∩ E ! · || □ ○ ⊗ ≠ ⑥ X : ⊗ II ⊙ † ; 1/2

Constantin Brîncoveanu

criptologia, instrument indispensabil activității diplomatice.

Un astfel de domnitor a fost și Constantin Brîncoveanu, la curtea căruia ia naștere un „Cabinet de taină”, adică un birou unde se cifrau sau se decifrau mesaje diplomatice. Conducerea acestui cabinet a fost încredințată stolnicului Constantin Cantacuzino, un sfătuitor apropiat al domnitorului muntean, reprezentant de seamă al umanismului din țările române. Era un om tăcut din fire, cu o privire iscoditoare și rareori zîmbea. Avea un mers furișat, de năluca, de parcă i-ar fi fost frică să nu fie urmărit mereu de iscoade.

Unul dintre sistemele criptografice folosit în Cabinetul de taină al lui Brîncoveanu consta dintr-o substituție simplă cu reprezentări uniforme, adică fiecare element al textului clar era înlocuit cu o singură unitate criptografică, totdeauna aceeași, fie că era o literă, o cifră sau pur și simplu un semn convențional construit ad-hoc, după modelul:

frare, ceea ce în limbaj criptologic numim substituție simplă cu reprezentări multiple și apare sub forma:

În cazul de față, dacă domnitorul muntean avea de cifrat o expresie în care litera A apărea de trei ori, ea era substituită cu trei unități criptografice diferite (0, 7, Δ).

Folosindu-vă de acest sistem, încercați să decriptografați următoarea criptogramă pe care Brîncoveanu a expediat-o reprezentantului său diplomatic din capitala Austriei:

a 5 $\otimes$ k 14 ! $\square$ 7 p 27 Λ $\odot$: 5 z Π k

SCRIEREA CRIPTOGRAFICĂ ÎN ACTIVITATEA REVOLUȚIONARĂ A LUI BĂLCESCU

Nicolae Bălcescu folosea adeseori în corespondența sa cu ceilalți revoluționari români de la 1848 scrierea criptografică, măsură de securitate obligatorie pentru cazul când corespondența sa ar fi fost cenzurată sau ar fi căzut, întâmplător, în mâini străine. În felul acesta unele informații pe care le cerea de la tovarășii săi sau pe care le transmitea acestora rămăneau tănuite pentru cei neavizați. Însăși societatea „Frăția”, întemeiată la București în 1843 de Nicolae Bălcescu, Ion Ghica, Cristian Tell etc. avea la bază un statut criptografiat, ceea ce dovedește că revoluționarii români din acea vreme erau la curent cu metodele criptografice ale epocii și apreciau cum se cuvine rolul acestei științe în lupta ce o duceau împotriva asupritorilor.

Lăsînd la o parte numeroasele variante întîlnite în corespondența sa, putem distinge patru sisteme de criptografiere pe care le găsim și în literatura de specialitate a vremii, în special în cea franceză și italiană. Este vorba, în primul rînd, de o listă codică în care numele de persoane, localități etc. erau înlocuite cu literele alfabetului, sub forma: Alecsandri = h, Bălcescu = f, Ghica = y, Caracal = b etc. Cel de-al doilea sistem consta în stabilirea unei corespondențe între literele alfabetului și niște semne convenționale construite după o înțelegere prealabilă.

Alt sistem de criptografiere prezent la Bălcescu este cel cunoscut sub numele de metoda simplei substituții, adică înlocuirea literelor din textul clar cu alte litere într-o ordine stabilită prin convenție.

Dar cel mai complicat sistem folosit de Bălcescu este cel în care se stabilea o corespondență între literele alfa-

betului (adică elementele clare ale textului de cifrat) și un sistem de figuri liniare numerotate cu care se executa substituirea. În acest caz folosea un cuvînt cheie și 9 figuri. Exemplul de mai jos este luat din corespondența Bălcescu-Ghica.

p b q	h c a	i d u
l f v	o g x	s j y
t k z	e m	r n

După cum observăm, cheia („Philoster” în acest caz) s-a înscris începînd de la stînga la dreapta, începînd cu primul rînd (P H I), apoi în al doilea rînd (L O S) și, în sfîrșit, în al treilea rînd (T E R). După această operație s-a trecut restul literelor alfabetului (necuprinse în cheie), considerate în șirul lor natural, stabilindu-se următoarea corespondență:

p=1] b=2] q=3] h=1] g=2] i=1] etc.

Un exemplu de astfel de criptogramă:

V O M	P U T E
3]1]2]	1]3]1]1]

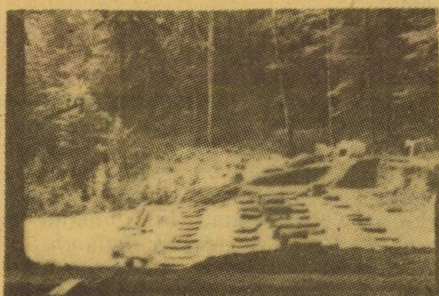
T R E C E	P E A C I
1]1]1]2]1]	1]1] 3]2]1]

Această sumară prezentare a scrierii secrete în corespondența revoluționarilor de la 1848 ne demonstrează că scrisul criptografic românesc are vechi tradiții.

NĂSTASE TIHU

CĂLĂTORIE PRIN VECHILE CAPITALE ALE LUMII

SARMIZEGETUSA VISEAZĂ PACEA

Să presupunem că putem face o plimbare prin Sarmizegetusa anului 100, deci nu mult înaintea primului război al dacilor cu romanii. Pe dealul Grădiștei, ea se înalță în plină splendoare și liniște. Nu e o cetate impunătoare, nu are nimic războinic în ea. Spre deosebire de cetățile Costești, Blidaru, Piatra Roșie, constituite ca un puternic sistem de fortificații, Sarmizegetusa este locul unde marea majoritate a populației trăiește, își produce bunurile, privește cerul minios sau senin și rotirea stelelor, se gîndește la pace. În incinta cetății întîlnim locuințe și ateliere meșteșugărești. Ieșim pe poarta estică și pătrundem în incinta sacră a dacilor. Aici a fost construit un imens calendar din pietre de andezit și coloane de lemn, pe care lumina și umbra, în alternanță, înscriu semnele particulare ale timpului care trece. Este un calendar și în același timp o extraordinară imagine a universului. Iată: cercul mare, din pietre de andezit, cuprinde 30 de grupuri de cîte șase coloane, reprezentînd cercul planetelor (erau cunoscute doar șase: Saturn, Jupiter, Marte, Venus, Mercur și Pămîntul). Al doilea cerc interior este cercul Lunii, iar potcoava reprezintă Soarele. Din punct de vedere calendaristic, sanctuarul redă împărțirea anului în săptămîni și zile, iar din punct de vedere astronomic el reflectă poziția astrilor în mișcarea ce antrenează cu ea și Pămîntul. Astfel, Sarmizegetusa acestei clipe trecătoare a anului 100 se leagă prin coloanele ei de piatră de rotirea veșnică a Universului.

...La porțile cetății, războiul bate. Zidurile Sarmizegetusei vor fi dărîmate, potrivit condițiilor păcii din anul 102.

Un al doilea sanctuar, început pe terasa superioară a cetății, nu avea să mai fie terminat. Coloanele lui au rămas risipite pe drumul ce duce spre cetate. Anul 106 va însemna pentru

CETĂȚILE DACICE DIN MUNȚII ORĂȘTIEI

Una dintre cele mai plăcute și instructive excursii de vacanță se poate organiza la cetățile dacice din Munții Orăștiei. Drumul ușor accesibil, frumusețea naturii, farmecul drumeției sînt argumente suficiente pentru a vă înscrie în agendă și această interesantă și veche rezervație arheologică.

Zona cetăților dacice se întinde pe o suprafață de cca 150 kmp, fiind limitată la nord de Valea Mureșului mijlociu, la sud de Carpați, la vest de Valea Luncanilor și la est de Riul Mare și de alte pîraie. Marelui complex arheologic este accesibil din orașul Orăștie (26 km depărtare de municipiul Deva, reședința județului Hunedoara). Plecînd din Orăștie, drumul pătrunde pe Valea Beriului pînă la Costești (31 km de Orăștie). De aici se poate merge pe jos sau cu trenul forestier pînă la Grădiștea de Munte (31 km de Orăștie), localitate așezată pe locul vechii capitale a Daciei romane. Ajunși aci, ne vom afla deodată în

CĂLĂTORIE PRIN VECHILE CAPITALE ALE LUMII

Sarmizegetusa începutul cuceririi romane.

Urukul-cel-împrejmuț

„Hai să facem un oraș și un turn al cărui vîrf să ajungă pînă la cer” — au spus locuitorii vechiului Sumer în urmă cu 5 000 de ani, și au construit primul ziggurat, adică un turn ce pare să pornească la asaltul cerului. I-au dat chiar și un nume propriu, așa cum fiecare ziggurat avea să aibă la rîndul lui. Sus, în turn, o încăpere servea drept loc al celebrării căsătoriei regelui. Regele, în anii la care ne referim, se numește Ghilgameș.

El a înălțat în Uruk zidurile, a construit poarta de la sud din cărămidă arsă. Zidurile orașului sînt gigantice, duble, înăuntrul lor încăpînd grădini, cîmpuri de orz și ceapă, curmali. Tot acolo întîlnim plimbîndu-se în voie gîște și rațe, precum și o minune adusă din Siria, a căreia localnicii îi spun „pasărea-care-ouă-un-ou-pe-zi” și care este nimeni alta decît găina. Pătrundînd în cetate, întîlnim răscruci mari, care taie ulițele, case clădite din lemn de palmier cu ferestrele spre grădinile interioare, iar acoperișurile sînt în terase sau în cupole. În inima orașului se văd silozuri de grîne. Aici se ridică zigguratele și palatele regelui. Din mulțimea de vînzători de sandale și stofe, băuturi fermecate și bere, grăsimi, ulei de susan și pește se poate desprinde un om care să vrea să-ți spună o poveste. E povestea minunatelor isprăvi ale regelui Ghilgameș, care a încercat să găsească nemurirea. Scrijelită pe plăci de cărămidă arsă, în ciudata scriere cuneiformă, această poveste va fi cea dintîi și una din cele mai frumoase epopei ale lumii.

„Suie-te pe meterezele Urukului — spune povestea —, cutreieră-le în lung și în lat, prețuiește-le temelile, cercețează-le cu de-amănuntul zidăria din cărămizi, vezi dacă zidăria nu este toată din cărămidă arsă, și dacă temelia nu le-a fost pusă de cei șapte înțelepți”.

Babilon

Alegem ca timp al plimbării noastre anul 561 î.e.n., ultimul an al domniei regelui Nabucodonosor al II-lea în Asiria. Pătrundem pe poarta lîstar, pe acolo pe unde intrau și solii statelor străine care veneau în audiență la rege, și tot ca și aceștia rămînem uimiți de frumusețea și măreția acestei porți. E construită din lemn de cedru acoperit cu cupru, ușa fiind prinsă în țîțini de bronz. În fața pragului te întîmpină tauri de bronz și dragoni asirieni cu chip înspăimîntător (au corpul acoperit de solzi, picioarele de dinainte de leu și cele de dinapoi de pasăre răpitoare, gît lung de reptilă, cap de șarpe și limbă de scorpion). Poarta este împodobită cu 575 de animale sculptate în relief, din cărămizi turnate și arse sau cărămizi de smalt colorat.

Dincolo de poarta lîstar, traversînd o pădure de palmieri, ajungem la Casa Anului Nou, unde se celebrau sărbătorile vechilor asirieni, între care cea mai importantă era cea a noului an. Pe ambele părți ale străzii, împodobite cu plăci de faianță galbenă sau albă pe fond albastrui, te întîmpină lei minunat colorați. În Casa Anului Nou se aduc de sărbători toate statuile zeilor din temple, iar regele vine să le atingă pentru a-și primi reconfirmarea pe tron.

Babilonul este și orașul în care s-au născut două din cele șapte minuni ale

CETĂȚILE DACICE DIN MUNTII ORĂȘTIEI

incinta unui adevărat muzeu arheologic în aer liber. Deosebit de prețioasele mărturii date la iveală la Costești, Blidaru, Piatra Roșie și Grădiștea de Munte — și care constau în turnuri de veghe, cetăți, alte construcții — atestă fără putere de tăgadă nu numai că aici a fost centrul vieții materiale și spirituale a Daciei în secolul I î.e.n. — secolul I e.n., sub Burebista și Decebal, ci și nivelul înalt, înfloritor la care ajunseseră strămoșii noștri la acea dată. Casele, atelierele, apeductele, cisternele — construcții din piatră, lemn sau cărămidă arsă — așezate împrejurul cetăților de apărare, ca și sutele de unelte ale fierarilor, lemnarilor sau agriciilor sînt deosebit de semnifi-

cative pentru nivelul atins de societatea dacică a acelei vremi. Turistul este și azi impresionat, de pildă, de turnuri, de cisterne adîncă de 5 m, lungă de 8 m și lăta de 6, construită pentru aprovizionarea cu apă a cetății de pe dealul Blidaru, la o alti-

CĂLĂTORIE PRIN VECHILE CAPITALE ALE LUMII

lumii antice: zidurile cetății și grădinile suspendate ale Semiramidei. Zidurile sînt din cărămizi arse, legate cu asfalt, de lățime mai mare decît a unui drum pe care pot merge două căruțe. Iar grădinile suspendate (greșit atribuite Semiramidei, ele au fost construite de un alt rege pentru desfătarea ochilor reginei sale) sînt clădiri de o înălțime neobișnuită, acoperite cu plăci de plumb, care pot suporta un strat gros de pămînt. Pe ele au fost plantați diverși arbori și, udați în permanență, ei oferă un bun adăpost împotriva soarelui fierbinte al Asiei.

...Au trecut cîțiva ani. Sîntem în 538 î.e.n. Ca să ocupe Babilonul, regele Cyrus al perșilor hotărăște să deturneze cursul Eufratului. Pe albia secată, oștile lui pătrund în cetate și o cuceresc.

Un ultim capitol din istoria acestui oraș îl scrie Alexandru Macedon. El îl ocupă în anul 331 î.e.n. și își face mari planuri de reconstruire a lui, dar moare de friguri în marele palat din Babilon, înainte de a apuca să le ducă la îndeplinire.

Tenochtitlan

Anul 1520, penultimul an din viața acestei cetăți. Pătrundem în oraș împreună cu spaniolul Hernando Cortés și oastea lui de 400 pedestrași, 15 călăreți, 7 tunuri și 1 000 de indieni totanaci, sosită să cucerească și să jefuiască bogata capitală a imperiului aztec. 300 000 de indieni urmăresc cu privirea alaiul celor ce pătrund în oraș și se aruncă devotați la pămînt, deoarece ei cred că zeul lor bun, Quetzalcoatl, care i-a învățat meșteșugul agriculturii și apoi i-a părăsit, s-a întors printre ei sub chipul acestui alb călare pe un animal neobișnuit. Dar spaniolii vor bogățiile, nu prietenia lor.

Orașul e așezat pe mai multe insule mici, în jurul unui lac întins. Are clădiri mari de piatră și piramide. Grădini plutitoare, amenajate pe plute de lemn, îți încintă privirile. Canalele sînt legate unele de altele prin poduri, ca la Veneția. Un dig lat, pavat duce de la mal spre centrul orașului insular. Moctezuma, împăratul aztecilor, purtînd pantofi de aur, o haină brodată cu perle și o coroană de pene pe cap îi întîmpină pe oaspeți într-o litieră imperială și-i conduce la palatul lui. Orașul este o minunăție; palatul nu e mai prejos. Încăperile au tavane din lemn scump, pereții împodobiți cu covoare neasemuite și piei de animale, mătăsuri țesute cu fir de aur. Lingourile de aur îți fură privirile.

Odată instalat în palat, după toate regulile ospetiei, Cortés îl cucerește, îl ia prizonier pe Moctezuma și începe să tragă cu tunurile asupra orașului. Cînd aztecii încearcă să-l elibereze pe împăratul lor, acesta li se adresează cu rugămintea de a nu se atinge de „zeii albi”. Este ucis cu lovituri de pietre și bătălia pentru oraș începe. Retrăgîndu-se în afara porților orașului, cu ajutoarele care-i sosesc din Cuba, Cortés îl asediază. Aceasta avea să coste viața a 200 000 de azteci și a foarte puțini spanioli. La 13 august 1521 Tenochtitlanul cade, Mexicul devine regat spaniol, iar Hernando Cortés se proclamă guvernator al noii colonii în palatul lui Moctezuma.

...De pe colină, din templul-piramidă al orașului, Huitzilopochtli, zeul războiului la azteci, altădată atît de singeros cu dușmanii poporului său, îl privește pe „zeul alb” cu ochii goi sub masca lui de aur, înconjurată de zece inimi de aur de mărimea inimii omeștii.

· DOINA POLOGEA

tudine de 705 m de urmele drumului pavat ducînd la Piatra Roșie.

Reîntorși la Deva, vă sugerăm o excursie la Sarmizegetusa (34 km de Deva, pe șoseaua spre Caransebeș), localitate aflată pe locul fostei capitale a Daciei romane. Așezată într-o zonă de șes, Sarmizegetusa antică s-a dezvoltat în jurul unei fortificații ce avea drept scop apărarea și controlul celor mai scurte căi ce făceau legătura cu podul construit de Apolodor din Damasc la Drobeta. Drumul lega Drobeta de Tibiscum (Caransebeșul de azi), traversa munții pe la Tapae (actualele Porți de Fier ale Transilvaniei), iar de la Sarmizegetusa se îndrepta, pe valea Streiului și a Mureșului, către Apulum (Alba Iulia actuală), Potaissa (Turda), de unde făcea legătura cu Napoca (Cluj).

La Sarmizegetusa se pot vedea și azi: **Palatul Augustalilor**, unde își avea sediul oficial **Collegium Augustalium**, cel mai înalt for spiritual, **Forul** – locul întrunirilor, pavat cu piatră și înconjurat cu ziduri, alături de care erau inscripții sau statui votive, **Amfiteatrul** care cuprindea 5 000 de persoane. Referințe legate de epoca de înflorire a Ulpiei Traiana Sarmizegetusa, ca și numeroase piese arheologice descoperite aici se află la **Muzeul local**, unde specialiști cu înaltă calificare vă vor oferi detaliile solicitate.

Nu ne rămîne decît să vă urăm un călduros „Drum bun!”

FLORENTIN POPESCU

EXISTĂ ÎNCĂ ENIGME?

Cu toate marile realizări ale științei și importanțele descoperiri făcute în anii socialismului, mai există întrebări referitoare la fapte și întâmplări petrecute în trecutul îndepărtat al țării noastre la care nu s-a dat încă un răspuns limpede, bazat pe documente incontestabile.

Iată câteva dintre acestea, alese din epoca dacică.

Cind a fost începută construcția complexului de fortificații dacice din Munții Sebeșului?

Dealul Grădiștii sau al Cetății, după numele ce i-l dau localnicii, din Munții Sebeșului, a fost locul ales de daci pentru construcția unui vast sistem de fortificații militare, care uimesc prin amploarea lor. De atunci istoria și-a depănat firul știut. În prezent, învățații care cercetează ruinele acestui complex de construcții nu au ajuns încă la o opinie unanimă asupra unei probleme majore: cea a datei de început ori a datării fazelor de construcție la diferite cetăți. Ipoteza cea mai plauzibilă afirmă că exista un mai vechi centru pe acel deal și că Burebista e cel care a inițiat și realizat sistemul.

Cum au fost construite unele edificii de la Grădiștea de Munte?

După cucerirea romană, toate edificiile ridicate pe dealul Grădiștii au fost distruse, pastrându-se, în unele zone, doar temelile. Despre construcțiile propriu-zise nu există nici o descriere, iar asemănări cu alte monumente de acest fel sînt greu de găsit, ele fiind unicate ale lumii daco-getice. Parerile învățaților care au cercetat aceste monumente sînt împărțite. Există însă două ipoteze mai importante referitoare la edificiile ce alcătuiesc incinta. Cea mai veche din ele presupune că sanctuarele au fost simple alinamente neacoperite. O a doua ipoteză, care ține cont de altitudinea și de clima locului, susține că au existat adevărate clădiri monumentale, cu acoperiș, singurele ce ar fi permis folosirea lor în tot timpul anului. Săpături noi ar putea aduce, desigur, clarificări în această problemă.

Cui se datorează refacerile?

Cetatea cea mare de pe același deal al Grădiștii — cea mai grandioasă cetate dacică cunoscută pînă acum — a fost concepută ca un loc de refugiu. Cu toate distrugerile suferite, din zidurile falnice de odinioară se mai văd porțiuni înalte de peste un metru. Însă în acestea apar diverse refaceri. Spărturile au fost reparate cu piatra luată din edificii dacice. Astfel, în sectorul

porții de est se găsesc uriași tamburi de coloană de andezit, iar în zona de vest sînt încastrați bolțari de mari dimensiuni, precum și chenare de piatră de la uși, tuburi de canale, grinzi etc. Toate aceste piese masive au fost aduse dintr-o incintă apropiată. Dar cine și cînd a realizat aceste refaceri?

O ipoteză este că ele au fost făcute chiar de către daci, care și-ar fi sacrificat monumentele după înfringerea suferită în războiul din 101—102, în fața oștilor romane.

Cum se numea cetatea dacică de la Piatra Craivii?

La 20 km de Alba Iulia, în Munții Metaliferi, se află stîncă numită Piatra Craivii. Aici, pe un platou, au fost ridicate în timp două cetăți: una dacică și alta feudală. Cea dacică a fost descoperită în 1960 și dezvelită prin săpături făcute între anii 1961—1971. Dar nu s-a aflat pînă acum nici o dovadă concretă referitoare la numele acestei cetăți dacice. Unii dintre cercetători presupun că ar fi vorba despre Apulum, menționat de anticul geograf Ptolemeu — de unde s-ar trage numele Apulum-ului roman. Alți învățați socot însă că aici s-ar fi aflat localitatea Ranisstorum, unde i-a fost prezentat lui Traian capul lui Decebal.

Trei statui

La Baia de Criș au fost descoperite trei statui antropomorfe, care se găsesc în prezent expuse la Muzeul județean Hunedoara, din Deva. Există însă o incertitudine cu privire la epoca din care ele provin. Unii cercetători presupun că sînt contemporane cu unele vestigii găsite la Simeria, din prima epocă a fierului; alții însă afirmă că ele ar fi mai tîrzii și ar fi reprezentări dacice.

Enigmele unui pod vestit

Podul ridicat de Apolodor din Damasc la Drobeta tînuiește încă unele secrete tehnice ale construcției sale. A fost înălțat, din ordinul lui Traian, între cele două războaie purtate de împăratul roman împotriva lui Decebal. Dar marea enigmă ce stăruie și azi cu privire la acest monument este: ce metodă ingenioasă a folosit acel mare arhitect al lumii antice pentru construcția picioarelor podului? Ele au fost, în mod sigur, zidite pe uscat. Unele informații antice arată că pentru zidirea lor a fost abatută o parte din apa Dunării pe un braț al fluviului.

Fără răspuns clar este și problema dării definitive a acestui pod. După istoricul roman Dio Cassius, împăratul Hadrian ar fi dispus a se scoate partea lemnoasă a podului (construcția sa de deasupra), spre a-l face impracticabil. Însă alt istoric, Procopius, atribuie distrugerea podului „aluvionilor și împotmolirii treptate a picioarelor”. O altă presupunere este că podul ar fi funcționat pînă în momentul pășirii de către romani a castrului de la Drobeta, cînd a fost incendiat.

**„Luncă, luncă, dragă luncă, rai frumos
al țărilor mele,
Mîndră-n soare, dulce-n umbră,
tainică la foc de stele”.**

Încă mai aveam proaspete în minte frumoasele versuri ale bardului de la Mircești, mai auzeam parcă replici din „Chirița la Iași” cînd autobuzul în care mă aflam, pe șoseaua Roman—Tîrgu Frumos, a pătruns către est, pe un drum local, și a ajuns numaidecît în satul natal al poetului Vasile Alecsandri.

Motiv de mîndrie și fală pentru localnici, dar și prilej de a aminti încă o dată turiștilor de pe toate meridianele că unul din cei mai mari poeți ai românilor și-a avut obîrșia aici. Muzeul

tie. Totul pare abia intrat în liniște și repaus. Totul pare orînduit și lăsat așa doar de-o clipă, deși s-au scurs multe decenii de la trecerea în eternitate a poetului.

Ochii mîngîie încet-încet totul, gîndul aleargă prin timp înapoi, spre vremurile de odinioară.

Pe biroul de lucru al scriitorului — o mărturie, poate cea mai convingătoare din cîte pot exista: cupa cîștigată de Vasile Alecsandri la concursul de poezie organizat la Montpellier în 1878 pentru cel mai frumos poem de cîntare a gîntei latine. Geniul bardului de la Mircești primea atunci o binemeritată recunoaștere și apreciere pe plan european. De altfel scrisoarea de felicitare a unui alt mare poet al epocii —

LUNCA DIN MIRCEȘTI

memorial „Vasile Alecsandri” păstrează pe de o parte imaginea de odinioară a conacului, iar pe de alta etalează în fața vizitatorilor peste 3 000 de exponate: piese de mobilier, tablouri, ediții rare de cărți vechi, colecții de reviste, obiecte de uz personal etc.

Casa, așezată între pomi și arbuști, și la care te impresionează, poate mai mult decît orice, mulțimea ferestrelor din spatele cărora va fi privit poetul mișcarea anotimpurilor, ne îndeamnă tainic să-i trecem pragul și să-i străbatem rînd pe rînd încăperile. O facem nu fără o anume înfiorare și nu fără a ne reaminti strofe, versuri sau frînturi de versuri ce ne-au fermecat atunci cînd le-am citit.

Peste numai cîteva clipe ne aflăm — sub imperiul aceleiași emoții care ne-a însoțit tot timpul — în camera de lucru a scriitorului. Un birou, cîteva fotolii, mai multe perne turcești și mai ales impresia că poetul va fi fiind pe undeva prin apropiere — poate-i într-o altă încăpere sau poate stă de vorbă cu cîntăreții înaripați ai luncii — dau odăii o atmosferă de intimitate și viață parcă mai greu de găsit în altă parte.

Manuscrise, scrisori autografe, cîteva gînduri așternute în grabă pe hîr-

Mistral — (care se află și ea alături de cupă) stă mărturie în timp pentru inspiratele, frumoasele și valoroasele versuri întruchipind sentimentele unei întregi națiuni.

Ceva mai departe, într-o vitrină, privirile zăbovesc asupra costumului de diplomat al lui Vasile Alecsandri, iar într-un ungher se află valiza diplomatică — cea care îl va fi însoțit pe visătorul și sensibilul călător în lungile sale drumuri prin marile și micile orașe ale Europei. Și o clipă ni-l ima-

ginăm parcă pe fostul ministru plenipotențiar dezbătând cu colegii sai de rang problemele de atunci ale națiunii române devenită de curând independentă și suverană...

Ajungând în ultima încăpere, poposim în fața ferestrei ce oferă o frumoasă perspectivă asupra Luncii Siretului. Ce a însemnat lunca și cum a reușit ea să-și mute ceva din propriul farmec în ritmul și muzica poeziei ne putem, desigur, imagina singuri parcurgând rîndurile unei mărturisiri a lui Vasile Alecsandri. „**Cît despre lunca mea, ce să-ți spun** — îi scrie el unui prieten (Bengescu) —, **de bună seamă că nu este parcul Monceaux, nu; și totuși e ceva mai mult. Pe scurt, e un adevărat Paradis**”. Plecăm din casa poetului cu gîndul și inima curate, ca și cum — printr-o taină anume, nedezlegată — ne-am fi trecut sufletul și dragostea prin toată roua Luncii Siretului, prin toată roua poeziei bardului de la Mircești...

DOI MARI RAPSOZI LA MIRCEȘTI

În 1846, marele muzician Franz Liszt era la apogeul gloriei sale. După ce mai bine de șase decenii fascinasese lumea cu muzica sa, în acel an pianistul și compozitorul a poposit și în România, dînd concerte în mai multe localități. Prezența lui în Principatele Române i-a dat posibilitatea de a cunoaște viața tumultuoasă a țării în aju-

nul Revoluției din 1848. Liszt a sesizat cu finețe starea de lucruri din țara noastră, fapt despre care stau mărturie scrierile și scrisorile acestui mare prieten al românilor.

La București, Liszt a dat un concert la 22 decembrie 1846, obținînd un mare succes, fapt care l-a determinat pe artist să mai dea două în acest oraș. La 1 ianuarie 1847, el dă un concert la palatul domnitorului. Aici Liszt cîntă pentru prima dată improvizații pe teme la două cîntece românești.

De la București Liszt pleacă la Iași, unde este primit și găzduit de către marele vistiernic al Moldovei Alecu Balș, în saloanele căruia s-au citit pentru prima dată în public frumoasele doine ale lui Vasile Alecsandri și unde pianistul a admirat arta lui Barbu Lăutaru.

La Iași Liszt cîntă în sala Teatrului Național, unde se bucură de o primire magnifică. La apariția lui Liszt, pe scenă s-a revărsat o adevărată ploaie de flori.

Înainte de a părăsi Moldova, Liszt petrece două zile la Mircești, ca oaspete al poetului Vasile Alecsandri. Aici a avut o mare surpriză: Vasile Alecsandri îl invitase la Mircești pe Barbu Lăutaru cu faimosul său taraf. Liszt a rămas și de astă dată încîntat de virtuozitatea lui Barbu Lăutaru. În final s-a desfășurat o adevărată întrecere între cei doi rapsozi. Episodul a fost evocat cu emoție de Liszt în scrierile sale.

IOANA VASILIU

În 1986 se împlinesc o sută de ani de la nașterea marelui savant Henri Coandă, cel care în 1910, în localitatea Issy-les-Moulineux din Franța, a realizat cel dintîi zbor aeroreactiv din lume și care apoi a devenit celebritate de talie mondială prin invenții ce au revoluționat știința universală: primul avion bimotor (Reims, 1911), „efectul Coandă” (1934), aerodina lenticulară (1935) etc.

Henri COANDĂ... SCULPTOR!

Savantul român a avut și alte pasiuni în afara celei de inventator. Ba, în tinerețe nici prin gînd nu-i trecea că va ajunge om

de știință. Vroia să devină ofițer de carieră sau, și mai bine, sculptor!

A început să sculpteze încă pe cînd era elev la Școala militară din Iași. A încercat apoi să-și perfecționeze meșteșugul la Berlin, după 1903, cînd putea fi întîlnit în atelierul lui Rudolf Markusse, unul dintre renumiții sculptori ai vremii. La Paris frecventa atelierul altui sculptor de geniu: Auguste Rodin, unde l-a cunoscut pe compatriotul său plecat din Hobița Gorjului, Constantin Brîncuși!

Din păcate, nu s-au păstrat toate lucrările „sculptorului” Coandă. Se știu doar titlurile citorva, executate în perioada berlineză: **Prometeu, Dejunul muncitorului, Spre lumină.**

Se pare totuși că în Franța, în localitatea Migné-Auxances, în lăcașul-monument de aci, excursioniștii mai pot vedea o mică sculptură de Henri Coandă, din perioada cînd lucra în atelierul lui Rodin. I-a fost inspirată autorului de moartea propriei fiice, Monique, a cărei amintire a vrut s-o eternizeze printr-o operă de artă...

VALENTIN BORDA

TIN

MIRCEA NOVAC

De aproape două ore vaporul înainta cu viteză redusă. Marcel Naciu, auzind tăcâniul aparatului morse, alergă la stația radio-telegraf. Constanța chema nava „Fâlcu”. Naciu răspunse imediat, luând cu repeziune o radiogramă ceva mai lungă. O dactilografie repede și alergă în timonerie.

— Pofțiți, tovarășe comandant! spuse el întinzându-i bucata de hirtie.

— Despre ce este vorba, Marcel?

— O nouă poziție de încărcare!

Peste întinderea nesfârșită a Pacificului se crăpa de ziuă. În încăperea lungă se lăsase iarăși tăcere. Oboeala parcă le luase graiul. Sosise o nouă dimineată. Dar nici o satisfacție, nici o bucurie. Zorii erau întunecați, cum nu mai văzuseră de când brăzdau mările și oceanele Terrei. Totul, absolut totul era cenușiu, umed, rece, apăsător. Al doilea semnal se auzi tot la travers în bordul babordului navei „Fâlcu”. Burlacu tresări. Dîndu-și seama că vaporul străin venea spre el și că, la un moment dat, urmîndu-și linia aleasă, le va tăia drumul cu viteză mare, hotări să oprească vasul.

— Cîrma bandă dreaptă! strigă el. Mașina cu toată viteza înapoi!

Continua să dea semnale de ceață insistent și, după cum i se părea lui Naciu, temător. Afară se lumina încet. Zidul de ceață continua să înconjure amenințător nava „Fâlcu”. Așteptau cu toții, într-o tăcere nefirească. Tînărul telegrafist Marcel se uită în oglinda din peretele cel mare. Abia atunci descoperi că avea fața palidă, ca și comandantul, ofițerul de cart, ceilalți marinari. Dacă se vor ciocni? se întreba Naciu. Burlacu, prin vorbe chibzuite, cauta să-i liniștească pe cei din jur.

— Fiți atenți, băieți, mai avem puțin și ieșim din negură!

— Și gata, am scăpat? se interesă telegrafistul.

— Ei, poate ne mai întîlnim cu altă navă, uneori se mai întîmplă... știți voi.

Sirena dădea semnale desperate. Ecranul radarului arăta că în jurul lor erau mai multe vapoare. Comandantul nu schiță nici un gest. Sta nemișcat cu privirea ațintită în gol, presimțind parcă ceva. Ce anume? Deodată la prova navei „Fâlcu” apără cabina de comandă a unui vas care viră puternic la babord.

— Vine spre noi, tovarășe comandant! striga Cazacu. Să știți că nu ne-a auzit, nu a interceptat semnalul! Vîntul suflă puternic din direcția opusă!

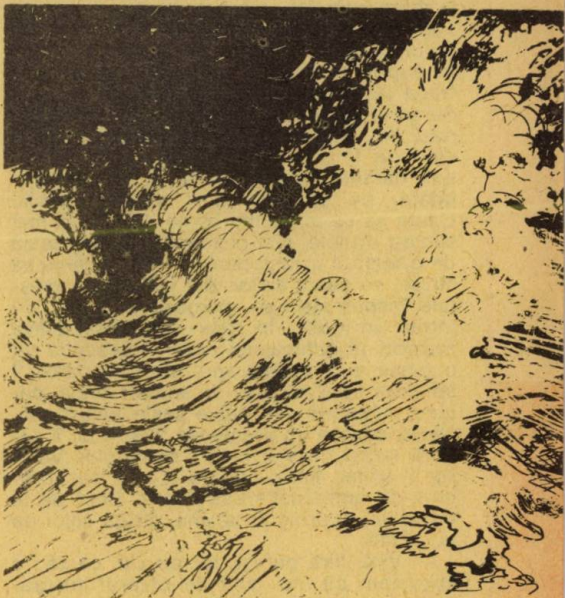
— Ce este, cargou? îl întreabă telegrafistul pe comandant.

— Da! răspunse el scurt, fără să întoarcă capul.

— S-a depărtat oare?

— Cine știe!

Burlacu deschise gura să dea un nou ordin, dar tocmai atunci se auzi o bubuitură atît de puternică încît celor prezenți le în-

ghetă singele în vine. „Fâlcu” a fost pur și simplu aruncat spre dreapta. Totul se învîrtea în fața ochilor lor cu o viteză uimitoare. Naciu a fost izbit de timonă, iar de acolo rîcolat în podea, lovindu-se la cap, la umăr, dar mai cu seamă la brațul drept. A trebuit să-l ridice ofițerul de cart și timonierul, care i-au legat mina de gît. Alți doi marinari de punte l-au condus pînă la cabina sa. Pe culoare se auzi zbirniitul puternic al sonerilor care dădeau alarma „Gura de apă!” Unul dintre marinari se întoarse grăbit, îi desfăcu repede legătura de la mină, îl ajută să îmbrace vesta de salvare, apoi îi legă din nou brațul de gît.

— Du-te, du-te imediat pe covertă! îi spuse el și ieși grăbit, îndreptându-se într-un suflet spre cabina lui.

Cu mare greutate, Naciu se ridică și, tirându-și piciorul sting, coborî încet, încet scara, pînă pe puntea principală, acolo unde se aflau aproape toți membrii echipajului, unii bandajați la cap, alții la miini, la picioare, ca și cum s-ar fi întors dintr-o luptă crîncenă. În ambele borduri, bărcile cu motor fuseseră lansate la apă. În acel moment de încordare, de pe puntea exterioară a comenzii se auzi vocea lui Burlacu:

— Ce mai stați! Săriți imediat în mare!

Cu privirile înspăimîntate și fețele schimonosite de groază, marinarii au început să sară unul după altul în valurile oceanului, de la douăzeci de metri înălțime. Cînd îi veni rîndul, tînărul telegrafist închise ochii și-și dădu drumul în apă ca un bologvan. O durere puternică, ascuțită îl cuprinse pînă în măduva oaselor, ca și cum ar fi sărit în foc. Făcea totuși eforturi supraomenești să rămînă lucid, să respire adînc. Încecea să-și dirijeze mișcările. Își umplea plămîinii cu aer pentru a rezista sub apă, dar vesta alcătuită din cîteva calupuri mari din burete de plastic îl scotea la suprafață înainte ca valurile grele să-l tragă iarăși în adînc. În gură avea un gust de sare. Amăreala din gîtlee, usturimea din nas, din plămîni îl înecau. Reuși totuși să distingă în jurul lui, printre spume de valuri, oameni care luptau să se salveze. Deodată, pe aproape, auzi motorul bărcii. Căută să se miște într-acolo. Dar nu-și mai simțea brațele, nici picioarele. O amorțeală de gheață îi învălui parcă inima. Încearcă să strige, să ceară ajutor, dar valurile cu creștele însumate i se spărgeau în obraji și-i intrau în gură. În cele din urmă, cîțiva membri ai echipajului navei îl pescuiau cu o plasă și îl traseră spre una din bărci. Îl apucară apoi zdravăn de ambele brațe, dar cînd încercară să-l ridice peste balustradă, Naciu scoase un asemenea țipăt încît îi dădură iarăși drumul în apa oceanului. Valurile îl săltau într-o parte și-n alta, depărtîndu-l de ambarcația salvatoare. Unul de la prova ei, cuprins de teamă, strigă celui de la cîrmă:

— Vira, vira pe val, tot pe val, ca să ne apropiem cît mai mult de ofițerul telegrafist.

— Am mai încercat, dar valurile parcă mă îndepărtează de el!

— Insistă, insistă să ajungem la Marcel, are fața vinată, pămîntie de frig!

Celălalt ambală motorul, a cărui elice răminea cîteodată suspendată în aer învîrtindu-se în gol.

După mai multe izbituri ale zidurilor de apă, omul de la cîrmă a reușit să apropie barca de singurul marinar care se mai afla încă în valuri. Legați cu o saulă unul de altul, doi înși au sărit în apă, l-au prins de mijloc și l-au ridicat, în timp ce alții l-au tras peste balustradă. Gemînd și vîitîndu-se, Naciu căzu peste cîțiva marinari. L-au așezat pe o bancă joasă. Era sfîșiat de dureri.

— Unde o fi oare „Gura de apă”? se interesa cineva.

— Cine să știe? mormăi altul.

— Vom vedea cînd se va scufunda vaporul!

Pe puntea principală a lui „Fălcu” apărușe comandantul, împreună cu căpitanul secund și șeful mecanic. Dansul nebunesc al valurilor nu se mai potolea. Burlacu își duse pîlnia mare de metal la gură:

— Fiți liniștiți, fraților, spărtura e doar la unul din tancurile de apă. Vaporul nu se poate scufunda! Cei care pot să se urce la bord pe scara de pilot, să o facă în ordine și cu maximă atenție. Restul, odată cu bărcile!

Tînărul telegrafist căpătase o culoare mai normală, prinsese curaj, parcă și puteri, cu toate că mai avea dureri la brațul drept.

Vocea puternică a lui Burlacu se auzi iarăși. Deschise larg ochii. Fețele marinarii de lîngă el radiau de bucurie. Oamenii se cățarau pe scara de frînghie de pe bordajul metalic. Singur el a urcat odată cu barca la bordul vaporului. Comandantul, împreună cu asistentul medical veniră în întîmpinarea lui Naciu, ajutîndu-l să ajungă pînă la infirmerie. Acolo a fost întins pe un pat, iar omul în halat alb i-a cîntrolat cu atenție brațul drept.

— Are, probabil, o fisură la cot. Pentru orice eventualitate, o să-i prindem mîna în două atele.

Burlacu oftă adînc, rămînînd nemîșcat, cuprins de gînduri. Era foarte necăjit de ceea ce se întîmplase.

— Parcă-i un făcut! spuse el cu amărăciune în glas. În urmă cu o săptămînă l-am lăsat la un spital pe șeful stației radio, acum înlocuitorul lui are mîna dreaptă fracturată! Ce mă fac fără telegrafist? se frămînta el.

Naciu sta întins, nemîșcat pe canapeaua acoperită cu un cearșaf alb. Îl privea și-l asculta, cu atenție pe superiorul său.

— Nu vă îngrijorați, tovarășe comandant, o să mă descurc eu pînă la urmă! îl asigură telegrafistul.

— Cum o să poți tu! să lucrezi cu mîna legată? spuse Burlacu cu scepticism.

— Nu cu dreapta, ci cu stînga!

— Dar o să poți?

— Cred că da!

— Ooooo, ce bine ar fi...!

Ceața se ridică încet, iar șuierăturile stridente ale vapoarelor încetaseră. Înaltul cerului se vedea strălucind de curat, ca și cum l-ar fi lustruit careva. La cîteva mile se zărea o navă în derivă. Ofițerul de cart luă binocul și o cercetă cu mare atenție.

— E un cargou sub pavilion panamez! raportă el.

— Ce nume are?

Cazacu privi încă o dată, îndelung, prin aparatul respectiv.

— Se numește „Lansila”! preciză el în cele din urmă.

— Bine, mulțumesc! spuse comandantul, ridicînd receptorul radiotelefonului.

— „Lansila”, „Lansila”, de „Fălcu”, „Fălcu”!

Repetă chemarea în limba engleză și, după câteva minute, simțindu-se încolțit, cel căutat spuse:

— „Fălcu”, „Fălcu” de „Lansila”!

Astfel Burlacu a aflat că nava străină avea spartă una din marile magazii cu mărfuri generale, că a fost inundată, dar nu avea nevoie de nici un fel de ajutor. Și a amuțit. Simțindu-se vinovat, vasul „Lansila” a plecat imediat cu toată viteza.

După câteva ore de somn, simțindu-se ceva mai refăcut, Naciu se duse la stația radiotelegraf. Sosise ora când trebuia să fie pe recepție. Comandantul intră în acea încăpere tocmai în momentul în care aparatul morse începuse să țacăne insistent. Sub privirile lui încordate, tinărul se răsuci în scaunul rotativ, își potrivi mîna stîngă pe manipulator și începu să lucreze încet, dar sigur, răspunzînd apelurilor stației de coastă de la Constanța. Burlacu rămase ui-

mit de îndemînarea și talentul tinărului cu mîna dreaptă fracturată din fața lui. Îi venea să-l ia în brațe, fericit că avea la bordul navei un asemenea om. Dar îl lăsă să lucreze. Leși pe culoar și, cînd dădu colțul să se îndrepte spre balustrada punții superioare, la primul hublou, descoperi cîțiva marinari care priveau în interiorul stației.

— Ce faceți aici?

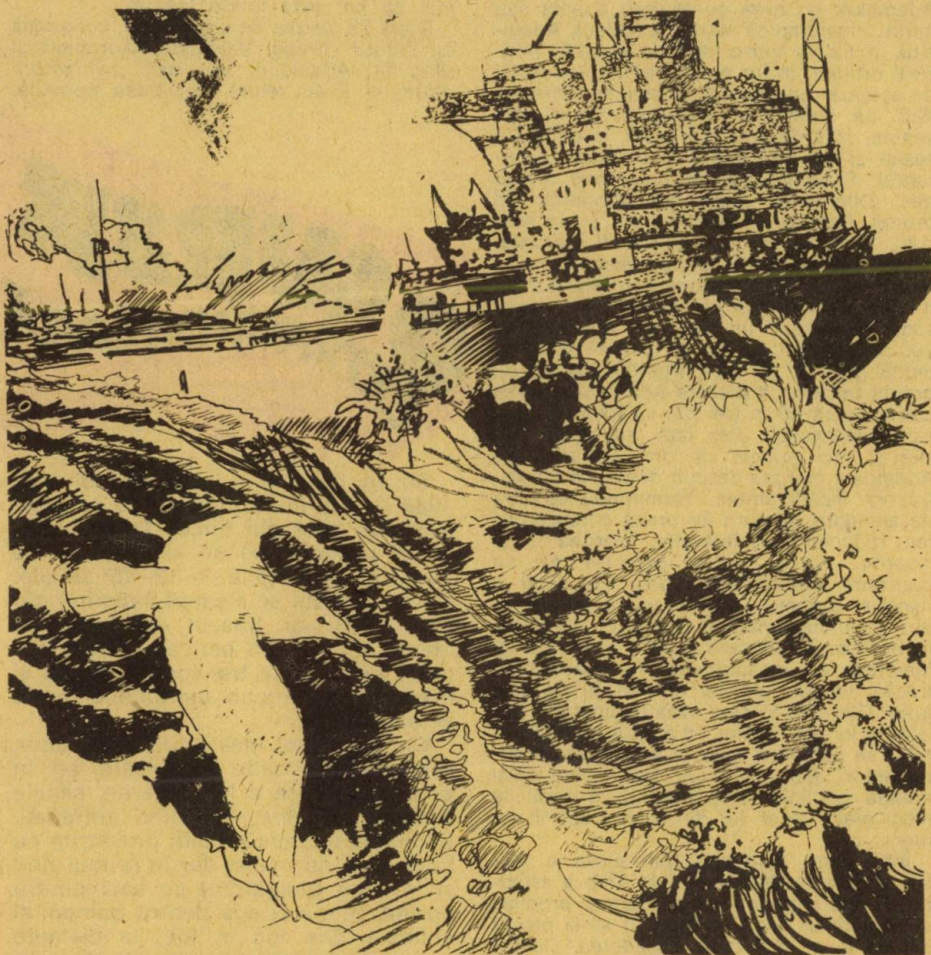
— Eram curioși să-l vedem pe Marcel cum o să lucreze cu mîna fracturată, pe care nu poate nici s-o miște! spuseră ei.

— Și l-ați văzut? zîmbi superiorul.

— Da, este nemaipomenit băiatul ăsta! Lucrează foarte bine cu ambele mîini!

În momentul cînd țacănitul aparatului morse nu se mai auzi, Burlacu făcu semn celorlalți să-l urmeze. Naciu descifra radiograma, scriind-o cu mîna stîngă direct la mașină...

Desene de POMILIU DUMITRESCU

PIERDUTI ÎN STEPĂ

Într-un colț pierdut din stepa kazahă, un grup de geologi își desfășura activitatea de mai mult timp. Mult așteptatul autocamion care îi aprovizionă a sosit în cele din urmă. De cea mai multă nerăbdare a dat dovadă geologul Valentina Kaurtaieva, care urma să intre în concediu: Ea trebuia să ajungă cu acest autocamion, care era singura lor legătură cu lumea exterioară, în orașul Aktiubinsk. Imediat după descărcare a pornit-o la drum. Distanța era mare. În mod normal trebuia să se ajungă la Aktiubinsk în seara următoare. Șoferul Vladimir Adamciuk nu avea cu el vreo busolă sau hartă. Încercînd să scurteze traseul, Adamciuk a luat-o într-o direcție greșită, rătăcind drumul. În jur nu se vedea nici un fel de așezare omenească. Mașina se îndrepta, fără ca șoferul și pasagerul să-și dea seama, spre deșertul Karakum. În cea de-a șasea zi de călătorie s-a terminat carburantul. Fiind început de noiembrie, ploua des. Dimineața stepa era acoperită de brumă. Deseori vizibilitatea era și ea scăzută. Mașina nu mai putea fi utilizată. Adamciuk a hotărît să pornească în căutare de ajutoare. Valentina Kaurtaieva a rămas în autocamion. Alimentele care se găseau în mașină: un kilogram de carne și 200 de grame de piine au fost împărțite cu multă grijă în 32 de porții de câte 20 de grame fiecare. La plecare Adamciuk nutrea convingerea că în trei zile va întâlni o așezare omenească. Dar iată, au trecut opt zile și nici țipenie de om. De trei zile Adamciuk mergea desculț deoarece își distrusese încălțămîntea. Terminîndu-se rația de alimente, singura lui hrană o reprezentau rădăcinile și ierburile. Mergea zi și noapte. Nu-și putea permite să se oprească, deoarece era prea frig și ar fi riscat să înghețe. La un moment dat a pierdut noțiunea timpului. Stringînd din dinți, încordîndu-și ultimele puteri, continua să înainteze cu încăpăținare. Pe măsură ce trecea timpul, avansa din ce în ce mai greu. Din cînd în cînd avea halucinații. Dar iată că în fața ochilor i-a apărut un nou miraj. I se părea că vede în depărtare un autocamion. Lui Adamciuk nu-i venea să-și creadă ochilor. Autocamionul a oprit la cinci metri de el, iar din el au coborît oameni.

Între timp Valentina Kaurtaieva a trăit alte momente dramatice. Un timp a așteptat cu speranță sosirea ajutoarelor promise de Adamciuk. Apoi a început să-și piardă din ce în ce mai mult încrederea. Cînd a terminat micile porții de mîncare a început să se hrănească cu rădăcini și iarbă. Pentru a supraviețui frigului a trebuit să sape o

groapă. Săpa lent și se oprea des. Cînd simțea că o lasă de tot puterile, se urca în cabina mașinii și începea să tricoteze. La 16 noiembrie a abandonat lopata, care a devenit prea grea pentru puterile ei, și a continuat să scobească pămîntul cu o șurubelniță. A doua zi nota în jurnalul ei: „Lucrez înfometată zece ore pe zi. O idee fixă mă frămîntă: cum și unde să găsesc de mîncare. Cu rădăcini și iarbă nu voi rezista mult timp”. În cea de-a douăzecea zi de cînd a rămas singură s-a auzit un zgomot de motor. Un avion trecea în depărtare. Tinăra fată a căzut în genunchi fără putere. A doua zi dimineața s-a auzit un zgomot puternic de motor de avion. Ea a deschis portiera cabinei autocamionului. Un avion se învîrtea deasupra ei la mică înălțime. De emoție i s-a pus un nod în gît. A încercat să coboare, dar avionul s-a îndepărtat, pentru ca apoi să vireze. Kaurtaieva se îndrepta cu pași înceți în direcția oamenilor care veneau în fugă spre ea. Cînd i-a întîlnit a mai avut putere să spună: „Trăiesc, dragii mei. Totul va fi bine. Numai că îmi este foarte foame”.

După 29 de zile de luptă dîrză, curajoasă cu natura vitregă, Valentina Kaurtaieva și Vladimir Adamciuk au ieșit învingători. Acum ei și-au reluat activitatea normală.

OCURSA EXTRAORDINARĂ

Susan Butcher a participat în anul 1983 la cea mai lungă cursă de sănii trase de cîini din lume. Traseul măsoară peste 1 000 de kilometri și se parcurge, de regulă, în 12—32 de zile. Cursa aceasta se aleargă începînd din anul 1973, iar traseul este aproape identic cu cel din perioada febrei aurului, pe care se transportau poșta și mărfurile din Anchorage pînă la Nome și invers.

Cu două luni înainte de start, care, prin tradiție, cade în fiecare an în prima duminică a lunii martie, săniile trebuie pregătite, iar cîinii antrenați. Săniile concurenților sînt prevăzute cu toate cele necesare, dar în primul rînd și în mod obligatoriu cu saci pentru dormit, hrană și apă pentru oameni și animale. Din loc în loc, la distanțe mari, se află tabere — puncte de control și specialiști în medicină umană și veterinară. Întregul traseu este supra-

EMBLEME ALE CUTEZANȚEI

vegheat de elicoptere gata să intervină în caz de nevoie.

Marile pasiuni ale lui Susan, o americană în vîrstă de 38 ani, au fost totdeauna natura și animalele, în special cîinii. Cursa aceasta avea să-i ofere ocazia unirii într-una singură a celor două mari pasiuni. Dar pentru aceasta a fost nevoie de o muncă tenace și permanentă în condițiile deosebit de aspre din Alaska.

Dar mai bine să o lăsăm pe însăși Susan să ne povestească despre pregătirile făcute pentru această întrecere și despre cîteva din peripețiile din această cursă deosebit de dificilă.

„Antrenamentul începe odată cu căderea primei zăpezi, în fiecare zi de la ora cinci și jumătate. Mai întîi hrănesc cîinii, apoi trecem la treabă. Din cei cincizeci de cîinii ai mei, practic numai cincisprezece pot trage deodată la sanie, dar ei trebuie hrăniți și antrenati cu toții pentru a-și menține forma. Un cîine bine antrenat trebuie să alerge pînă la 20 de kilometri pe oră. Cîinii mei — prietenii mei — sînt din cei folosiți de eschimoși, foarte rezistenți la ger.

Încă din luna februarie am început să pregătesc hrana și sania. Mîncarea — pentru a fi cea mai bună — trebuie să fie preparată. Ea se compune din carne de miel, ficat de vită, untură de porc, pește. Carnea trebuie tăiată și amestecată cu miere de albine și ulei de plante, cu vitamine și substanțe minerale.

În prima săptămînă a lunii martie, cîteva zeci de concurenți s-au strîns la Anchorage, așteptînd startul. Concurenții plecau în cursă la intervale de trei minute. Eu am avut numărul de concurs 26. Nerăbdători să plece mai repede, cîinii trebuie ținuți zdravîn de cîte zece oameni.

În sfîrșit, startul...

După cîteva zeci de minute de goană teribilă, la o curbă periculoasă, sania mi s-a răsturnat, cîinii s-au rănit. Nu am abandonat cursa. Am mers mai departe. Am depășit două echipaje. Odată cu lăsarea întinericului a început să ningă. După opt ore am ajuns la 96 de kilometri de start și, cu toate că în fața noastră se aflau alte trei echipaje, am „reușit” să ne rătăcim...

Trei dintre cîinii mei au început să schioapete. I-am urcat în sanie, cu toate că aceasta însemna aproape 70 de kilograme în plus, greutate deloc de neglijat.

Am ajuns la un rîu larg, înghețat. Dar cea de-a treia tabără de odihnă, care trebuia să fie prin preajmă, niciăieri. De la un echipaj venit din

urmă, cineva ne-a strigat: „Ne-am abătut cu 10 kilometri de la traseul!”

Sentimentele mele erau greu de definit în momentele acelea. Un an întreg nu m-am gîndit decît la victorie. Și acum — ce decepție! Colac peste pupază, a început să schiopăteze încă un cîine!

La Skwenton, cea de-a treia tabără de odihnă și control, am ajuns cu o întîrziere de patru ore. Am hrănit cîinii, le-am făcut masaj și am pornit-o apoi spre Nome, punctul final al cursei la care luam parte. Printre cei trei cîinii care schiopătau și pe care i-am lăsat la tabără se afla și căteaua Tekla, cea care la precedenta cursă fusese conducător și care, datorită prezenței ei de spirit, mi-a salvat pur și simplu viața de cîteva ori. Ea a făcut parte și din grupul cîinilor cu care am cucerit vîrfurile Mount McKinley.

La un moment dat am ajuns pe locul al douăzecilea, dar n-am depus armele. În timp ce urcam un deal, am sărit din sanie pentru a ușura misiunea cîinilor. Se vede însă că am subapreciat energia lor, pentru că ei au rupt-o la fugă, dispărînd. Am alergat în urma lor cale de vreo zece kilometri, plină de teama că animalele se vor răni la picioare din cauza saniei. Cînd i-am găsit, dădeau toți din cozi ca și cînd ar fi vrut să mă mustre și să-mi spună: „Pe unde ai umblat pînă acum?”

EMBLEME ALE GUTEZANȚEI

Am hotărât să plec imediat mai departe, cu gândul de a lupta din toate puterile pînă la sfîrșitul cursei...

Zăpada continua să cadă. Am ajuns într-o pădure unde, din cauza condițiilor deosebit de grele, nu se putea înainta de unul singur. Am uitat de rivalitatea dintre noi, de faptul că eram

adversari, și am colaborat strîns cu toate echipajele aflate în locul acela. Îndată ce condițiile o vor permite,

aveam să devenim din nou adversari. Dar vom rămîne prieteni. Am înaintat împreună timp de două zile...

Cerul este acum limpede și senin, dar termometrul indică —46 de grade! Alternăm mersul pe sanie cu alergarea pentru a evita degerăturile și înghețarea.

După cea de-a cincea tabără de odihnă am pornit-o de una singură prin furtună, în ciuda vîntului care bătea cu peste 100 de kilometri pe oră. Căutam drumul cu un baston, fără să

bag de seamă, din cauza vijeliei care învîrtezea zăpada, că la numai cîțiva metri în fața mea se aflau alte două echipaje.

Shaktoolek — o nouă tabără de control. Am hrănit cîinii înăuntru, pentru că vîntul de afară nu le permitea nici să mănînce, nici să se poată odihni ca lumea. Dimineața vîntul bătea cu 130 de kilometri pe oră, iar ceața era atît de deasă că nu vedeam mai departe de lungul nasului. În ciuda acestei situații, șapte sâinii au pornit-o pe ultima porțiune a traseului. Din cincisprezece cîini rămăsesem cu nouă, dar nici celelalte echipaje nu stăteau mult mai bine.

Lupta era în continuare deschisă, iar eu nu mă gîndeam decît la victorie. Am strunit bine prima pereche de cîini și în scurt timp am ajuns pe locul al cincilea.

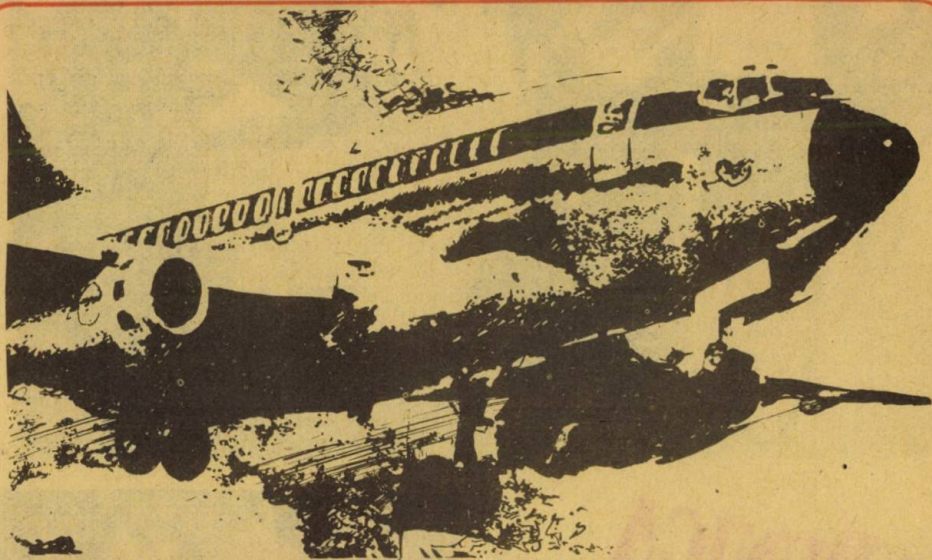
Atacul final se produce la treisprezece kilometri înaintea sosirii. Stupoare! Cîinele din față nu mai poate face nici măcar un pas! Îmi trebuie 40 de secunde pentru a-l înlocui. Ali, noul șef al cîinilor, cunoaște bine traseul și are un finis irezistibil.

Încă doisprezece kilometri. În fața mea se mai află acum doar echipajul unui prieten, Rick. Am făcut tot ce mi-a stat în putință pentru a-l depăși, dar n-am reușit. A cîștigat pentru că a fost mai bun decît mine. El a ajuns la destinație cu numai 3 minute și 48 de secunde avans la o cursă extraordinară de grea, de peste 1 000 de kilometri, care a durat 16 zile!

Unii dintre concurenți se aflau încă în plină cursă. Ei aveau să ajungă la sosire abia peste cîteva zile, dar gîndul meu era de pe acum la alte întreceri, la alte probe, mai grele...":

NICOLAE NICOARĂ

PATRU MINUTE

Avionul „Boeing 707” care făcea legătura între Londra și Zürich a decolat. Unul dintre călători, Richard Hamond, privea liniștit pe fereastră. A trecut mai puțin de o jumătate de minut de la plecare când, deodată, avionul s-a clătina. Senzația era că incidentul s-a datorat unui vîrtej de aer. O clipă mai târziu, Hamond a văzut țîșnind o flăcără galbenă dinspre aripa stîngă. Pentru moment nimeni nu s-a alarmat. Dar cîteva secunde mai târziu un mînunchi de flăcări portocalii a apărut la marginea aceleiași aripi. Stewardul principal a pornit ca din pușcă spre cabina pilotului. Între timp limbile de foc se întindeau de-a lungul aripii. Curînd, partea exterioară a aripii a fost cuprinsă de flăcări. Cu deosebit sînge rece, Hamond a reușit să facă mai multe fotografii. În interiorul avionului se auzea doar scîncetul unui copil. Pasagerii păreau împietriți de teamă. Căpitanul și echipajul său aveau o singură speranță: să aterizeze înainte ca rezervoarele de benzină să explodeze. Avionul a virat scurt la stînga deasupra Tamisei. Conform unui calcul pe care și l-a făcut Hamond, flăcările înaintau cu circa 30 cm la fiecare zece secunde. Căldura începea să se simtă prin fereastră. În timp ce avionul se îndrepta spre aeroportul londonez Heathrow, motorul care a început să ardă s-a rupt de pe suportul care se topea și s-a prăbușit la sol. Din fericire motorul în flăcări, care cîntărea trei

tone, a căzut într-o groapă plină cu apă fără să facă nimănui vreun rău. Stewardul principal, Neville Davis-Gordon, a reapărut pe culoar spunînd cu calm: „Vă rog nu vă alarmați, urmează să aterizăm forțat. Legați-vă strîns centurile de siguranță și țineți capul aplecat”. Hamond nu și-a putut stăpîni dorința de a privi din nou pe fereastră. Aripa stîngă era complet cuprinsă de flăcări. Ferestrele avionului au început să se topească. Zgomotul focului a devenit mai puternic decît cel făcut de motoare. Dar iată că datorită priceperii și extraordinarei stăpîniri de sine pe care a dovedit-o pilotul Charles Taylor, avionul a aterizat pe pista aeroportului Heathrow. În pofida situației grele create de incendiu, motoarele rămase întregi au funcționat bine. Imediat după oprirea aparatului, au fost deschise ușile de salvare de la tribord. Între timp focul parcă și-a dublat furia. A început evacuarea rapidă a pasagerilor sub îndrumarea calmă și hotărîtă a stewardului principal și a stewardesei Barbara Harrison. Aceasta din urmă a dat dovadă de o deosebită abnegație și simț al datoriei în măsurile luate pentru salvarea călătorilor. Hamond, ca și ceilalți pasageri, s-a grăbit să-și dea drumul pe tobogan. Pe aeroport era un vacarm de nedescris produs de sirenele ambulanțelor, mașinilor pompierilor și mașinilor poliției. Datorită rapidității și ordinii în care s-a făcut evacuarea avionului în cele 55 de secunde care au trecut de la aterizarea „Boeing”-ului și pînă la explozie, au fost salvați aproape toți călătorii și membrii echipajului. Astfel din 116 pasageri și 11 membri ai echipajului au murit doar cinci persoane. Datorită fotografiilor luate de Richard Hamond s-a putut stabili că incendiul a pornit de la scînteile produse de una din roți în momentul decolării. Toată această situație dramatică, în care numeroși oameni au dat dovadă de un deosebit curaj, a durat doar patru minute.

TUDOR PRELIPCEANU

SI BUNICA FACEA Sport!

Mai înainte ca stră-străbunicile noastre să-și fi putut măsura forțele pe terenurile de sport, ele au trebuit să lupte din greu cu mentalitatea celor care, pînă prin anii 20 ai secolului nostru, susțineau că sportul este un privilegiu exclusiv al bărbaților. Și tot bărbații considerau că morala publică ar avea de suferit dacă femeile ar dezbrăca fustele și rochiile largi și ar îmbrăca pantalonul sau șortul.

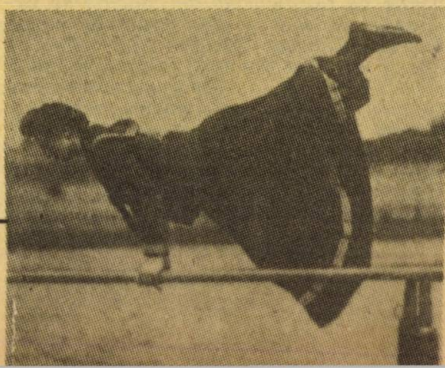

Numai că spre începutul secolului nostru femeile n-au mai vrut să țină prea mult seama de aceste păreri.

Anul 1897.

Femeile din înalta societate londoneză primiseră invitații pentru a participa la o recepție la Hotelul „Oxford”. Ținuta era obligatorie. Majoritatea femeilor s-au prezentat însă la recepție nu în ținuta pompoasă cerută de etichetă, ci în... pantalonii! Și cu aceasta tonul a fost dat...

La scurt timp după aceea, sute de cicliste au apărut pe străzi în pantaloni. Lucru cît se poate de normal: femeile nu puteau urca pe bicicletă îmbrăcate în fuste și rochii largi cît toate zilele. În primul rînd pentru că lanțul bicicletei le-ar fi prins îmbrăcămintea și în al doilea rînd pentru că, umflate de curenții de aer, fustele sau rochiile ar fi împiedicat înaintarea.

Galeria CUTEZATOARE

NADIA
COMANECI

În anul 1921 a luat ființă Uniunea Internațională Sportivă a Femeilor avind ca membri fondatori organizații sportive ale femeilor din șase țări. Atunci cînd Comitetul Olimpic Internațional a refuzat să admită participarea femeilor la Jocurile Olimpice, femeile și-au organizat olimpiada proprie, în anul 1922 la Paris, în 1926 la Göteborg, în 1938 la Praga.

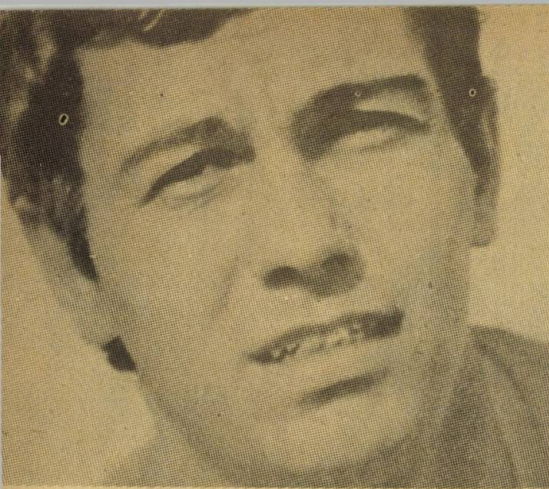
Galena CTFZ in 1988

NADIA
COMANECU

În istoria sportului modern, româncele s-au impus, de la... începutul începutului, ca o prezență remarcabilă, realizând performanțe care nu numai că le-au egalat pe cele ale bărbaților, dar în unele situații le-au depășit chiar. Exemplele în acest sens sînt numeroase și convingătoare. La începutul secolului, SMARANDA BRĂIESCU aducea țării primul titlu de recordman mondial la saltul cu parașuta. El îl urmează multe altele, din a căror listă spicuișc doar cîteva nume: IOLANDA BALAȘ, care deține, ani în șir, titlul de campioană mondială la săritura în înălțime; LIA MANOLIU, campioană olimpică la aruncarea discului; VIO-RICA VISCOPOLEANU, campioană olimpică la săritura în lungime; MIHAELA PENEȘ, campioană olimpică la aruncarea suliței. Lunga, prodigioasă și prestigioasă activitate sportivă a românelor a fost încununată cu doar cîteva ani în urmă de către gimnasta NADIA COMĂNECI, multiplă campioană mondială și olimpică, desemnată doi ani la rînd ca sportiva numărul 1 a lumii.

SPORT • SPORT • SPORT • SPORT • SPORT •

Așadar să așteptăm și să fim optimiști.

MIRCEA Lucescu

ALTFEL DECÎT ÎL CUNOAȘTEȚI

Printre pionierii de la Școala nr. 189, după
Campionatul Mondial din Mexic...

Acum, Lucescu nu mai este „căpitanul de pe Wembley”. Este ceva mai mult: este directorul tehnic al Federației de fotbal și al naționalei, care aspiră din nou la un loc între finalistele altei ediții a mondialelor. Misiune grea, incomparabil mai dificilă decît cea de ieri. Aici nu mai operează răspunderea căpitanului de echipă, ci aceea a întregului for diriguitor al destinului celui mai îndrăgit și mai popular dintre sporturi!

Mircea Lucescu de astăzi, același ca și ieri ca dragoste pentru copii, are alte griji. Strategia sa caută soluții pentru a face cît mai ușor drumul spre înaltele platouri mexicane.

Oricum ar fi și orice s-ar întîmpla, Mircea Lucescu rămîne un optimist. Ca orice om care dorește să realizeze ceva, să construiască un lucru cu temei. Înainte de orice, el vrea să construiască O ECHIPĂ. Vă imaginați că nu este lesne să realizați acest lucru tocmai în fotbal, acolo unde 11

jucători înseamnă și 11 personalități distincte. Or, echipa înseamnă un tot unitar; cei 11 trebuie să renunțe la orgoliile personale și să dea totul pentru aceeași cauză; cauza fiind succesul de ansamblu al acestui „11”, care trebuie să fie capabil, în fața marilor examene sportive, să „vorbească” aceeași limbă, să gîndească în același mod, să se exprime cu aceeași forță morală.

În această ipostază, a omului care caută să realizeze o echipă puternică, Mircea Lucescu este cunoscut mai puțin. Oamenii, cei din jur, cei care îl văd pe stradă, care citesc despre el și munca sa în ziare sau în reviste știu prea puțin. Mai exact: nu știu cîtă dăruire pune în fiecare acțiune ce și-o propune, pornind de la descoperirea unor viitori fotbaliști, de la copiii care deprind tainele acestui sport undeva în țară, pe terenurile pionierilor, pe lângă unele cluburi sau pur și simplu în perimetrul unor blocuri de locuit. Mircea Lucescu își face timp pentru a vedea fotbalistul în devenire, cel care abia prinde aripi.

L-am însoțit, într-una din zile, la o întîlnire cu sportivii din municipiul Buzău. 3 000 de spectatori îl așteptau la o oră fixată cu exactitate. Pe drumul de la București la Buzău (pe care în mod firesc, cu un autoturism îl străbați în două ore), Mircea Lucescu s-a oprit în aproape zece rînduri, ori de cîte ori a întîlnit în traseu, pe imașul vreunei comune, grupuri de copii jucînd fotbal. S-a oprit, i-a urmărit cu privirea, cînd a fost cazul a coborît din mașină, și-a notat cîteva nume, cîteva idei. O mostră. Se zice că așa a făcut și la Hunedoara, acolo unde a început — cu ani în urmă — clădirea unei echipe, cea a „Corvinului”. Acolo, în cetatea oțelului de la Hunedoara, peste obligațiile de antrenor la „echipa mare”, Mircea Lucescu a avut altele, mai dificile, mărunt de doar aparent, de căutare permanentă a unor viitori fotbaliști. De fapt, așa s-ar impune să lucreze orice antrenor, să aibă continuu în față nu numai prezentul, ci, poate mai important, viitorul. Viitorul I — juniorii — și viitorul al II-lea — copiii...

Sigur, cu toții dorim ca fotbaliștii noștri să ajungă din nou în Mexic. Și Mircea Lucescu crede în această posibilitate. Chiar dacă drumul spre dreptunghiurile cu gazon din această îndepărtată țară rămîne încă spinos. Crede și stăruie în convingerea sa. Să-l admirăm pe Mircea Lucescu pentru cetezanța sa de constructor al unei echipe. Este gîndul care — cum ne spunea — l-a frămîntat din copilărie, atunci cînd, pionier fiind, juca fotbal la Clubul sportiv școlar nr. 2 din București. Învăța abc-ul fotbalului și se gîdea să construiască o echipă. A avut-o, atunci, la clubul elevilor din cartierul Pantelimon. A avut-o și mai tîrziu, cînd a ținut în șah Anglia la ea acasă. „Căpitanul de pe Wembley”, acum în plină maturitate, „vede” cel mai bine cum se poate ajunge la o echipă, în calitate de catalizator al unui „11” reprezentativ, de strateg al tricolorilor noștri.

SPORT • SPORT • SPORT

FAIR-PLAY

SAU TROFEUL SPORTIVITĂȚII

Nu se poate ca cineva dintre voi, dragi prieteni, să nu fi întâlnit în lecturile sale termenul de **fair-play**... Un termen cu un sens larg, intrat însă profund în circuitul întrecerilor sportive, vizând un simplu gest vizavi de propriii coechipieri, de adversari, arbitri sau spectatori și pînă la situații dintre cele mai complexe, care presupun menajarea unui adversar căzut în teren, recunoașterea unei abateri, desolidarizarea față de o infracțiune etc., etc.

În toate cazurile acționează noțiunea de respect față de tine, față de cei din jur, a unor parteneri ocazionali, cum se petrec lucrurile într-o arenă sportivă. „**A juca aplicînd spiritul de fair-play înseamnă a căuta să conservi și să aperi regulile, mesajul acțiunii sportive, act de cultură în primul rînd**”, afirma cunoscutul antrenor Mircea Lucescu, director tehnic al Federației române de fotbal, un adept convins al fair-play-ului.

„**Ce este fair-play-ul?... O regulă de aur a sportului, singura care poate garanta și păstra nealterată valoarea educativă a întrecerii pe terenurile de sport...**” Este o definiție pe care a dat-o un alt cunoscut antrenor, tot român, Ion Corneanu, cel care a modelat numeroși luptători de elită, foști campioni olimpici, mondiali sau europeni.

Iată de ce, tocmai pentru a trezi emulație în rîndul tineretului participant la marile confruntări sportive, Asociația Internațională a Presei Sportive (A.I.P.S.), împreună cu Consiliul Internațional pentru Educație Fizică și Sport de pe lîngă U.N.E.S.C.O. a instituit, încă de acum două decenii, un Trofeu „Fair-play”. Poartă numele părintelui Jocurilor Olimpice moderne, pedagogul francez Pierre de Coubertin. Nici nu se putea o alegere mai inspirată, știut fiind că inițiatorul celei mai mari întreceri sportive mondiale, care are loc o dată la patru ani, a fost toată viața, ca sportiv și ca om, unul dintre aceia care au încurajat ținuta demnă în întrecerea sportivă, respectul față de sine, dar și față de cel mai bine pregătit. De altfel, Pierre de Coubertin spunea în alocuțiunea sa la ediția inaugurală a Olimpiadelor moderne: „**Important este să participi, nu e necesar să câștigi cu orice preț. Să câștigi, în primul rînd, cel mai bun, cel care se dovedește mai puternic, mai tenace, mai ambițios... dar cu mijloace absolute corecte...**”

Primul care a fost răsplătit cu Trofeul „Fair-play” este un bober italian. Se nu-

mește Eugenio Monti. Ne amintim: la Jocurile Olimpice de iarnă de la Innsbruck, Monti n-a ezitat să vină în ajutorul adversarilor săi, concurenți din Anglia, care au căzut victime ale unui accident mecanic, chiar cu riscul de a rata cucerirea medaliei de aur, cum de altfel s-a și întîmplat...

O atletă specializată în săritura în lungime, pe nume Willie White, s-a impus atenției printr-un alt gest ieșit din comun: ea a intervenit pe lîngă oficialii campionatelor atletice de sală ale S.U.A. ca principalei ei rivale, Mary Rand, să i se mai acorde o săritură de calificare. Aceasta pentru că la ultima tentativă Mary fusese jenată de cîțiva reporteri. Calificată datorită acestei intervenții salutare, Mary Rand a terminat pe locul I în probă, în timp ce Willie s-a mulțumit cu Trofeul „Fair-play”!

La Toledo, la una din edițiile Campionatelor mondiale de lupte greco-romane, principalii adversari ai sportivului iugoslav Stevan Horvat se aflau și ei pe punctul de a ieși din competiție. Stevan a intervenit la juriu, subliniind că dorește să câștige titlul suprem în luptă, pe saltea, nu la masa verde. Adversarii săi reintră în competiție și Stevan Horvat câștigă, într-adevăr, prin... luptă dreaptă.

La Hamburg avea loc un interesant turneu internațional de tenis. În setul al cincilea al meciului dintre Milan Holecek (Cehoslovacia) și Istvan Gulyas (Ungaria), primul sportiv, epuizat, este pe cale să abandoneze. Adversarul intervine, acordînd un timp de repaus pentru refacerea forțelor. Juriul a fost de acord. După 20 de minute meciul s-a reluat și, contrar anticipărilor, a câștigat Holecek, lui Gulyas revenindu-i trofeul de consolare...

„Cîteva trofee „Fair-play” au fost acordate unor fotbaliști.

Printre aceștia Pedro Zaballa, extremă dreaptă la Sabadell. Aflat în poziție excelentă de a marca, acesta a observat că portarul advers, al echipei „Real Madrid”, rănit. El a renunțat la șutul care ar fi aduce victoria echipei sale, trimițînd mingea în aut.

Un caz aproape identic l-a oferit baschetbalistul Francisco Buscato. Pe punctul de a înscrie un coș, el a renunțat la minge, sărînd în ajutorul unui adversar căzut la pămînt, sub panou și rănit grav...

Sînt gesturi, atitudini omenești, care nu se uită, făcînd din sport o adevărată tribună a omeniei.

TOTUL

(SAU APROAPE TOTUL...)

DESPRE CUTEZANȚĂ ÎN SPORT

Tema pe care ne-am propus a o prezenta cititorilor almanahului nostru o vom ilustra prin intermediu a 12 exemple.

...**Vom incepe** cu cea mai inedită tentativă de traversare a Oceanului Atlantic. Urișa cale de apă dintre Europa și cele două Americi a fost parcursă până acum cu avionul, cu dirijabilul, cu balonul, cu cele mai sofisticate ambarcații, până și cu o plută. Nici un cutezător nu s-a gândit însă să o parcurgă pe o... planșă cu pinze!

Inițiativa aparține tinerilor francezi, Frédéric Beauchene și Thierry Caroni, care, la 15 iunie, au luat startul din New York îndreptându-se către Capul Lizard din Anglia. Ei și-au propus să... lege cele două continente într-un interval de 30 de zile. Dacă vor reuși, aceasta va fi cea mai senzațională traversare a Atlanticului...

...**Suedezul** Patrik Sjöberg (la 5 ianuarie a implinit 20 de ani), promite să fie cel mai cutezător dintre săritorii în proba de înălțime! Anul acesta el a cucerit titlul de campion la Jocurile Mondiale Atletice de sală de la Paris-Bercy, cu o performanță de 2,32 m și pe cel european indoor de la Atena, cu 2,35 m. Aceasta după ce, anul trecut, a fost medaliat cu argint la J.O. de la Los Angeles (2,33 m; același rezultat îl înregistrase și la Campionatele Mondiale de Atletism de la Helsinki, în 1983...).

Patrik, care are 2 m și cântărește 78 kg, și-a depășit ulterior performanța de 2,35 m, și așa impresionantă. El a sărit din prima încercare 2,38 m, aflându-se (direct sau indirect) într-o dispută cu alți ași ai probei, Mögenburg și Nagel (din R.F.G.), Dalhauser (Elveția), Wsola (Polonia), toți cu peste 2,30 m, Traenhardt (R.F.G.) și Centelles (Cuba), aspiranți și ei la acest prag valoric. Ambitia lui Patrik este însă de a atinge, chiar în acest an, 2,50 m, performanță care l-ar menține as al probei de înălțime cine știe cite sezoane atletice!...

...**Citeodată se mai fac și glume...** adevărate! Una dintre acestea s-a înregistrat la Campionatele internaționale de tenis ale Franței, care se desfășoară în mod obișnuit la „Roland Garros”, celebra arenă din capitala Franței, unde nu poate intra oricine. Nici chiar spectatorii care au o ținută prea originală. Cu atit mai mult un... cățelus.

Și totuși Pick, favoritul unei spectatoare pariziene, și-a făcut apariția la „Roland Garros”, purtat, se înțelege, într-o lesă foarte elegantă, care a atras atenția cerberilor de la intrarea în acest faimos templu al tenisului

mondial. Oprită, firesc, pentru că patrupelele – printr-o dispoziție a conducerii complexului de tenis de aici – nu au acces, spectatoarea ru s-a pierdut cu firea, ci, plină de cutezanță a scos din poșetă un certificat medical prin care se specifica, negru pe alb: micul Pick nu poate deranja pe nimeni, fiind mut... Și astfel, Pick a fost primul cățel care a reușit să își facă apariția în incinta terenurilor de tenis de la „Roland Garros”!

...**În mod normal**, un meci de volei – jucat până la... capătul răbdării spectatorilor – nu poate ține mai mult de trei ore. Aceasta în cazul în care sînt susținute 5 seturi. Iată însă că un grup de amatori ai acestui sport din Lynchburg (S.U.A.) au avut forța și răbdarea de a rămîne de o parte și de alta a plasei de volei timp de... 81 de ore!!!

De bună seamă „un record mondial de rezistență și cutezanță”, cum îl și definește presa, care se întreabă: oare cine se va încumeta să îl doboare?...

...**În istoria atletismului mondial**, algerianul Alain Mimoun trece drept unul dintre cei mai cutezători sportivi ai lumii! Cel mai bun alergător de fond al Franței, Alain a avut în bogatul său palmares și un titlu de campion olimpic la maraton (Melbourne-1956), după ce anterior obținuse două arginturi la Cam-

SPORT ● SPORT ● SPORT

pionatele europene de la Bruxelles (1950) în probele de 5 000 și 10 000 de metri. El a fost în același timp câștigător de patru ori al „Crosului națiunilor”, actualul campionat mondial. Cutezanța lui Alain este reliefată de faptul că a revenit în performanță după ce în 1943, în timpul campaniei din Italia, a fost rănit grav la un picior, în luptele de la Cassino; el făcând parte din expediția care a eliberat Italia de sub ocupația fascistă germană. Pentru curajul său, Alain a fost distins cu „Legiunea de onoare” în gradul de cavalier, de către fostul președinte al Franței, Georges Pompidou... El bine, în pofida dificultăților prin care a trecut, a convalescenței îndelungate, Alain Mimoun a reușit – printr-o ambiție de excepție – să reintre în circuitul marii performanțe și să fie – cum am amintit – un as al alergărilor atletice pe distanțe lungi...

...Rar cutezanță ca aceea la care am fost martori relativ recent!... Vă mai amintiți? Apreciatul fotbalist polonez Zbigniew Boniek, jucător la Juventus Torino a fost cel mai bun sportiv în meciul pe care echipa sa l-a susținut în finala „Cupei campionilor europeni” în compania lui F.C. Liverpool. Autorul unicului gol înscris, care a consemnat victoria formației italiene. După nici 24 de ore, același Boniek s-a deplasat la Tirana, acolo unde echipa reprezentativă a țării sale avea să susțină un meci oficial cu formația similară a Albaniei. A plecat la Tirana contrar recomandărilor medicilor, care au considerat efortul lui Boniek mult prea mare, cu posibile efecte nedorite. Și totuși Boniek a jucat la Tirana. A fost din nou cel mai bun jucător de pe teren, înscriind – ca și în meciul cu F.C. Liverpool – golul victoriei pentru echipa țării sale! Un act de mare cutezanță, dar și de dragoste pentru culorile patriei sale. Un gest de excepție, al unui sportiv de excepție!...

În ziua de 3 mai 1810, un tânăr înotător traversa strimtoarea Dardanele. Un parcurs de 12,5 kilometri acoperit în 7 ore și 30 de minute. O performanță fără precedent, o reușită! Tentative mai avuseseră loc, dar toate dăduseră greș. Acum, iată...

Cutezătorul înotător n-a fost altul decât cunoscutul... poet englez George Gordon Byron, considerat drept unul dintre primii recordmeni ai curselor nautice de mare fond. Un cutezător original, așa cum a fost Byron și în alte domenii ale activității sale...

Un gest de cutezanță de un fel deosebit a fost consemnat la New York, acolo unde s-a stabilit un nou record mondial la urcarea contratimp a celor peste 100 de etaje cite numără Empire State Building, una dintre cele mai înalte clădiri din lume. Câștigătorul „probei” a fost Al Waquie, care a reușit să urce cele 1 575 de trepte ale acestui colos arhitectural în 11 minute, 42 de secunde și o zecime. Aceasta după ce alți aproape 100 de concurenți au abandonat începând cu etajul al 50-lea... Recordul feminin în aceeași întrecere aparține Janinei Aiello cu timpul de 13 minute și 14 secunde. Un timp – se precizează – mult mai bun decât al multor bărbați care au luat startul în această originală întrecere de mare cutezanță, de bună seamă!...

Și tot un cutezător, dar mai... terestru, poate fi considerat tânărul Markus Wassemeyer, care pe pârțile de la Stelvio a reușit – aproape incredibil pentru un novice în schi – să îi întreacă pe vestiții Pirmin Zurbriggen și Marc Girardelli... Performanța a avut loc cu prilejul Campionatelor mondiale de schi (proba de slalom uriaș) de la Bormio. Înainte de a intra în concurs, tânărul Markus declara, modest, unui ziarist: „Concurez doar cu dorința de a încerca să mă clasez, cel mult, între primii 10 schiori. Pentru mine ar fi un lucru cu totul deosebit!...”

A reușit însă un lucru care părea imposibil. Cutezanța sa a întrecut toate așteptările, la fel ca și modestia sa. Pentru că – după consumarea probei – tânărul Markus a fost acela care s-a îndreptat spre mării săi învinși pentru a-și... cere scuze. Surprins de acest gest, Girardelli i-a răspuns: „Ai fost mai bun, mai ambițios decât noi, favoriții probei. Ai meritat să câștigi!...”

Sigur, asemenea întâmplări nu sînt prea des întîlnite. Cum ar trebui. Cînd, iată, au loc, merite a fi relevate. Marii cutezători sînt, de regulă, și mari sportivi. În sensul cel mai bun al cuvîntului...

Știi care a fost primul navigator amator care a ajuns la Polul Nord magnetic? Numele său este Davis Adams. Performanța cu totul remarcabilă, realizată într-o canoa specială din fibră de sticlă. David a străbătut distanța de peste 300 de kilometri, de la Capul Horn la punctul terminus al călătoriei sale, înfruntînd primejdii înimaginabile: valuri de peste 15 metri, grindină și curenți deosebit de puternici care aproape că îi tăiau răsuflete! Cutezanța sa reprezintă încă un pas către victoria omului în fața vitregiilor naturii dezlănțuite! Să mai amintim că alte peste 20 de încercări de acest fel au dat greș, numai de la începutul acestui secol și pînă acum?...

Un tânăr sportiv japonez, Yasuhiro Yamashita – campion olimpic la categoria open la ultima ediție a Jocurilor Olimpice de la Los Angeles – deține un record de cutezanță fără precedent: el a obținut victoria cu numărul 203 din tot atîtea meciuri susținute!!! Și aceasta nu de o viață, cum am fi înclinați să credem, ci numai din anul 1977 de cînd practică sportul. Meciul și victoria. Singurul său adversar ar fi Hitoshi Saito, care s-a oprit însă la un palmares de 198 de victorii din 230 de meciuri susținute...

Cel mai valoros sportiv în proba de la trambulină, campionul olimpic de la Guayaquil este considerat de toată lumea viitorul... Tarzan! Se numește Gregory Luoganis și are 24 de ani. Practică înotul de la 9 ani, paralel a luat lecții de dans artistic, ulterior de teatru. „Un ambițios fără pereche!” îl caracterizează foștii prieteni din copilărie. „Un neasemuit cutezător!” afirmă alți amici ai săi, considerînd că nu va fi un lucru prea ușor să îl urmeze pe celebrul Johnny Weissmüller, Tarzanul de ieri, și el fost campion olimpic la înot...

TIBERIU STAMA

UN SFERT DE MILION DE KILOMETRI PE BICICLETĂ!

Aproape de necrezut: la 75 de ani, Tănase Ignat este încă tânăr!

Îi mențin vioiciunea, o sănătate robustă, sportul, cicloturismul pe care îl practică și acum cu aceeași pasiune ca și în urmă cu multe decenii.

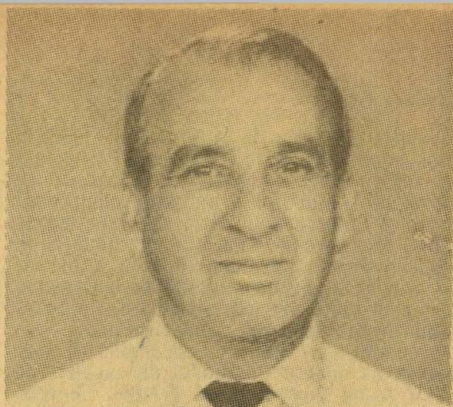
O jumătate de veac a dedicat sportului pe două roți.

Merită a fi reconstituită viața acestui îndrăgostit de un sport pe care se străduiește să-l implanteze și în inimile celor din jur, al copiilor în special, prietenii lui de ieri și de totdeauna.

„De când mă pasionează sportul?... Păi, cam de când am început să merg pe picioare!... De când mă știu am alergat, am jucat fotbal, la mine în cartier, pe Plevnei. M-a cucerit însă bicicleta. Toate gindurile mele zburau către această... mașină pe două roți.

• Și adevărata vocație pentru ciclist, de când datează?

„De prin 1923, după ce l-am cunoscut pe Nicolae Crihălmeanu, un muncitor de la C.F.R.; acolo unde lucrase și tata. Crihălmeanu era cineva în ciclismul acelor ani. Câștigase de mai multe ori „Turul Munteniei”. El a fost acela care mi-a deschis drumul spre ciclism, m-a molipsit de-a binelea. Fiindcă nu concepam ca în timpul meu liber să nu îmi rezerv o oră, cel puțin, mersului pe bicicletă. Crihălmeanu m-a înscris la „Grivița”, în secția de ciclism. În tovarășia lui am făcut primele alergări. De obicei parcurgeam traseul dintre Arcul de Triumf și Pădurea Băneasa. Din 1930 am luat parte și la curse oficiale. Erau organizate cu plecarea din fața fostului garaj Le-

onida, de pe Șoseaua Jianu. Se afla pe atunci o mică porțiune de asfalt și noi, cicliștii, am pus, cum se spune, stăpânire pe ea...

• Cu Tănase Ignat cicloturist, când vom lua cunoștință?

„Tot prin 1930... Am alergat într-un concurs cu Dinu Cristea, celebrul atlet, și cu Gheorghe Velcovici. Am sosit al treilea. Dinu mi-a spus că am „ștofă” de sportiv, m-a ambiționat. Și de atunci... În 1930 am câștigat și primul ciclocros al anului. Adversarii mei erau sportivi renumiți. Printre ei — Hrenciuc, Giordani... De altfel, anul 1930 a fost cel mai rodnic pentru mine. Am ieșit primul în peste 10 concursuri!...

• Aveați deci vocație pentru acest sport...

„Cicloturismul îmi crease o mare rezistență fizică. Simțeam parcă nevoia de a merge pe bicicletă ziua și noaptea! Setea aceasta nepotolită după bicicleta mi-a adus apoi o mare satisfacție: titlul de campion de fond al României. Asta se întâmpla în 1932...

• Pe ce traseu s-a desfășurat concursul?

„Îmi amintesc bine: între București și Predeal... A fost o cursă istovitoare, desfășurându-se pe o caniculă care moleșise toți concurenții. Și apoi și condițiile erau aspre. Un amănunt vă va lămurii repede: un baieu cîntărea, pe atunci, 600 de grame (n.n. față de 200 cit are astăzi), iar bicicleta, peste 15 kg. Or, să rulezi cu o asemenea „mașină” 300 de kilometri... Tot în 1932 am câștigat „Trofeul Crihălmeanu”, la care a luat startul tot ce era mai valoros în ciclismul românesc la acea dată...

• Deci 1932 — moment de apoteoză în viața sportivului Tănase Ignat!

„Am avut și ulterior satisfacții... Aș dori să mai punctez două fapte legate de sport: n-am abandonat niciodată o cursă și n-am fost niciodată sancționat pentru vreo abatere de la disciplină sau de altă natură...

Trecem peste anii negri din perioada războiului mondial 1941-1945, când sportul cu pedale — ca și celelalte sporturi de la noi — a avut de suferit (multe grupări sportive s-au desființat) și ne vom opri la a doua etapă a activității sportive desfășurate de Tănase Ignat, cea dedicată popularizării cicloturismului.

„Primele încercări de a organiza concursuri populare de cicloturism datează din 1954. Am găsit multă înțelegere, mai ales în rîndul organizațiilor de tineret. În multe cartiere am creat nuclee de amatori din masa de elevi. Timp de 15 ani am fost nelipsit de la toate concursurile, alături de

cei mai mici cicliști. A fost o activitate frumoasă, rodnică, având ca finalizare un circuit cicloturistic al județului Ialomița.

● Maestre Ignat, după acest circuit v-am întâlnit într-o caravană pionierască pe drumul spre Varna, pe litoralul bulgăresc al Mării Negre...

„Da, însoțeam grupul de pionieri care a efectuat traseul București—Varna—Sofia—Veliko Tîrnovo—Ruse—București. Un „circuit al prieteniei”, o inițiativă lăudabilă a Consiliului Național al Organizației Pionierilor, care avea să continue și în anul următor, în Iugoslavia, pe un traseu splendid, care a atins și coasta Dalmației.

● Vă pasionează lucrul cu copiii, cu pionierii...

„Copiii sînt foarte receptivi la inițiativele frumoase, sînt dornici să cunoască natura, să ia plepșii greutățile unui traseu. Cicloturismul este o bună școală a sportului de colectiv, a îndemînării și cutezanței. Fiecare se gospodărește singur, este obligat să găsească soluții. Trebuie imaginație, fantezie. Cîte calități nu se modelează astfel de la vîrsta cea mai fragedă?!... Am fost cu copiii în minele de sare de la Slănic-Prahova, i-am însoțit la Călugăreni, evocîndu-le momente din glorioasa istorie a patriei sub Mihai Viteazul, am folosit orice deplasare cicloturistică pentru a le lărgi orizontul de cunoaștere.

● Și, desigur, nu vă veți opri aici...

„Mă simt încă tînăr! Mi-am sărbătorit o jumătate de veac de activitate în care am parcurs mai bine de un sfert de milion de kilometri. Ce ziceți? Este o performanță?

● Este, fără îndoială!... Ce proiecte aveți?

„Doresc de mai mulți ani să pun bazele cicloturismului în cele șase sectoare ale Capitalei, să organizez centrul de cicloturism al pionierilor. Am făcut, de asemenea, deplasări în țară, în mai multe județe, pentru a populariza cicloturismul printre copii, printre pionieri. M-am bucurat aflînd că și în țară există animatori ai acestei activități, de pildă în Covasna, Harghita, Neamț și Bihor, mai recent în Vîlcea și Timiș. M-aș bucura dacă ar exista o inițiativă mai largă, de cuprindere în cicloturism a tuturor copiilor posesori de biciclete. Știu că la nivelul întregii țări există zeci de mii de biciclete. Or, avînd o asemenea bază materială, ușor s-ar putea constitui cercuri de cicloturism pentru copii și tineret în absolut toate județele. Ar fi spre folosul națiunii noastre, al generațiilor în plină formare. O modalitate pentru copii de a se bucura de mișcare în aer liber și de a înțîlni peste tot copii bine clădiți, așa cum numai sportul reușește să modeleze...

După un minimanual de cicloturism la îndemîna tuturor, rod al experienței sale îndelungate, apărut în librării, Tănase Ignat lucrează acum la o carte de evocări din activitatea cicloturistică a copiilor din țara noastră. Sînt cuprinse acolo momente pitorești, ce reflectă nu numai pasiunea copiilor pentru bicicletă, ci și felul cum au reușit ei să se descurce în diverse situații ivite pe traseele pe care le-au parcurs. O inițiativă frumoasă în sprijinul celor care... vor îndrăgi cicloturismul!

TABULA TRAIANĂ

Pe o stîncă din defileul Cazane, pe malul drept al Dunării, se află inscripția latină cunoscută sub numele TABULA TRAIANĂ. Pe ea sînt menționate titlurile împăratului Traian, precum și unele date privind construirea drumului roman din regiunea respectivă, care a fost terminat în anul 103 din era noastră. Tabula Traiană nu mai este astăzi chiar în locul ei de origine — așa cum o vedem în fotografie. Pentru a nu fi acoperită de apele lacului de acumulare al Hidrocentralei Porțile de Fier I, ea a fost dislocată și reimplantată cîțiva metri mai sus, pe aceeași stîncă, la nivelul noului drum; deci turiștii o pot admira în continuare. Reamplasarea s-a făcut în luna mai 1971.

INSTITUTUL GEOGRAFIC

În luna iulie 1870 a fost creat Depozitul de război, care avea două birouri — unul însărcinat cu „ridicarea (trasearea) hărților”, iar celălalt cu lucrările de „reproducere, litografiere, imprimare și bibliotecă”. Ceva mai tîrziu birourile acestea au luat numele de secții. În 1873, Secția I a început ridicarea hărților Moldovei de nord, lucrare întreruptă din cauza războiului și reluată în 1883, cînd Depozitul de război devine Secția a III-a a ridicării hărților Munteniei și Dobrogei. Între anii 1895—1900 s-a realizat cea dintîi hartă a orașului București, apoi harta orașului Ploiești. Numele de Institut Geografic i-a fost atribuit printr-o lege din anul 1895.

În imagine: primul local al Institutului Geografic, în anul 1900.

Medicina

DE MÂINE

Cu cât ne apropiem de anul 2000 simtem mai preocupați să aflăm ce evoluție va cunoaște viața noastră de fiecare zi, la ce cote se va ridica nivelul de civilizație, ce progrese vor fi realizate în diferite domenii ale științei și tehnicii. Dintre numeroasele prognoze apărute în ultimii ani, de un mare interes se bucură cele referitoare la noile posibilități de care va dispune medicina.

Mîine ordinatorul va fi prezent atît în cabinetele de consultații și în cele de probe funcționale, cît și în sălile de operații. Medicul va dispune de o bancă de date cu informații „la zi” din cele mai diferite domenii ale medicinei. O simplă solicitare adresată telefonic și ordinatorul va înregistra și oferi rezultatele unor analize de laborator, incompatibilitatea unor medicamente, precauții ce se impun în administrarea unor produse de sinteză, diete corespunzătoare afecțiunii respective.

Este o fantezie? Va fi o certitudine, afirmă membrii noii societăți constituite la Neuchâtel (Elveția) și care își propune crearea de legături strînse între medici, farmaciști și informaticieni. Va fi o certitudine, afirmă și redactorii de la cea mai mare publicație engleză de medicină și colegii lor de la numeroase publicații cu același profil din Marea Britanie, care s-au asociat în vederea constituirii unei bănci de date și referințe imediat accesibile medicilor și pentru punerea la punct a unor programe utilizabile în stabilirea diagnosticului și a măsurilor terapeutice.

În același context se înscrie și apariția unor „dispeceri medicali”, calculatoare electronice care, lucrînd pe bază de programe, oferă medicului datele necesare stabilirii diagnosticului. Dintre acești „dispeceri medicali” se înscrie și termograful „Prometheus”, realizat de dr. Ioan Mogoș de la Institutul oncologic din București, care depistează diferite afecțiuni pe baza valorii temperaturilor din profunzimea organismului uman și precizează zonele bolnave.

În viitorul apropiat tehnologia medicală va permite să se lucreze în mod curent cu „navete” care vor fi „lansate” în zona afectată a organismului. Dotate cu mici emițătoare, ele vor oferi date utile stabilirii diagnosticului, vor supraveghea modul cum acționează medicamentele administrate și vor comunica date asupra rezultatelor. La încheierea misiunii, naveta va fi eliminată fără dificultăți, întrucît va fi de dimensiuni foarte mici (aproximativ 3 cm lungime și circa 1 cm diametru).

Un domeniu în care medicina va face progrese importante în anul 2000 va fi și cel al terapiei operative și cu aplicare comodă. Un recent exemplu îl constituie doza necesară de nitroglicerina în caz de criză de angină pectorală, realizată sub forma unui... timbru. Lipit pe piept în regiunea inimii, nitroglicerina se transmite lent prin piele, prevenind declanșarea crizei. Un „timbru” asemănător, indicat hipertensivilor, este supus în prezent

unei largi testări. El asigură administrarea continuă a unei substanțe cu acțiune hipotensivă, efectul obținîndu-se imediat și menținîndu-se șapte zile. Dacă tratamentul este întrerupt, concentrația medicamentului scade progresiv, iar presiunea singelui revine la valorile inițiale.

Administrarea medicamentelor la intervale mari, deziderat al medicinei moderne și contemporane, a debutat cu aproximativ două decenii în urmă prin utilizarea antibioticelor-depozit și e continuată azi prin noul tip de insulină injectabilă ce se poate administra semestrial.

Datorită rinichilor artificiali portativi, suferinzii de insuficiență renală vor fi recuperați, iar viața lor va fi prelungită. Suferinzii de arterită obliterantă vor beneficia de posibilitățile de transplantare a venelor și chiar a arterelor. Deși nu ne propunem să ne oprim la transplantele de organe și înlocuirea unor dintre ele cu „piese de schimb” din metal și materiale plastice, între realizările care prefăteză domeniul viitoarei chirurgii a transplantelor considerăm firesc să amintim și biovalvele „Pop D. Popa”, aplicate cu succes în țara noastră, precum și succesele obținute de specialiștii în chirurgia cardiacă de la Tg. Mureș, conduși de conf. dr. I. Deac.

Progrese importante se vor înregistra și în terapia marilor arsuri, prin utilizarea din ce în ce mai largă a unor metode noi chirurgicale și de tratament. Noutățile înregistrate în acest domeniu, dintre care cităm noua metodă sovietică de tratare a arsurilor care ocupă suprafețe mari, metodă care folosește razele infraroșii și curenții de aer cald sterilizat, precum și grefele cu piele artificială realizate de chirurgii americani, reprezintă numai două repere de orientare asupra cotelor la care se va ajunge în aceste domenii în următoarele decenii.

În stomatologie, anul 2000 va aduce înlocuirea protezei cu implantul dentar, mult mai comod de efectuat, durabil și puțin costisitor. Și de data aceasta consenăm cu justificată mîndrie aprecierile de care se bucură pe plan național și internațional implantele aloplastice endoosoase dentare create de dr. Ovidiu Mărgineanu. Realizate dintr-un aliaj de crom-nichel, cele peste 200 de implantate aplicate de autor cu ajutorul unui instrumentar original au dat un număr foarte mare de reușite.

Un apreciat medic elvețian, doctorul B. Krähenbühl de la Spitalul cantonal universitar din Geneva opinează că medicina de mîine va fi „medicina omului în picioare”, adică medicina ambulatorie. Pînă la confirmarea opiniilor doctorului B. Krähenbühl, medicii din toate țările lumii au înaltă îndatorire de a contribui la realizarea obiectivului lansat de Organizația Mondială a Sănătății: „Sănătate pentru toți pînă în anul 2000”.

NICOLAE TURTURESCU

Scrisoare pentru Nichita și despre Nichita

Privesc fotografiile înainte de a vi le trimite și mărturisesc că-mi vine greu să mă despart de ele. Cred însă că imaginile pot constitui un document care să adauge încă o trăsătură la chipul celui care a fost un foarte mare poet al nostru — îndrăznesc să-l numesc: un nou Luceafăr al poeziei românești — Nichita Stănescu. De aceea vi le trimit.

Printre băieții din imagine care poartă cravata de pionier mă aflu și eu. Nu-i ușor să mă regăsesc pe mine, cel de-acum, în băiatul slăbuț, stingaci, cu zîmbet incert, din fotografie. Și cum ar putea fi altfel? Am împlinit nu de mult 26 de ani. Sînt de trei ani inginer și îndrăznesc să spun: stăpîn pe meserie, cu încredere în mine și în tot ce doresc să realizez.

Dar nu despre asta vreau să scriu. Aș vrea să povestesc împrejurările în care eu și colegii mei ne-am întîlnit cu Nichita Stănescu.

Revista „Cutezătorii” organizase o întîlnire cu Nichita Stănescu și, cunoscînd interesul nostru pentru poezie, am fost invitați. Faptele se petreceau în 1972. Eram cu adevărat emoționați, nu voiam să mergem fără să ne pregătim. Profesoara noastră ne-a adus o serie de poezii din creația celui pe care urma să-l cunoaștem. Am înțeles de îndată că ne vom întîlni cu un poet avînd un registru aparte, cu o viziune la care cuvîntul avea un mister și tu, cititor, trebuia să-l dezlegi. Învătasem pe dinafară „Ah, din fugă săream sub arțar,/ smulgîndu-i o frunză cu dinții/... Cum săraai sub arțar, copilărie,/ Cu genunchii lîngă bărbie și gleznele!... (Mister de băieți).

Din nou îmi cer scuze pentru divagație. Deci să revenim la ziua aceea. Era o zi de primăvară cu toate minunățiile anotimpului: colțul ierbii răsărit, copacii în floare și neapărat bucuria care ți-o dau zilele cu soare blînd. Ne aflam cu toții în sală, cînd a intrat poetul cu pasul ușor, cu capul în jos, de parcă s-ar fi sfiit că sîntem așa de mulți laolaltă ca să-l ascultăm. Ne-am ridi-

cat în picioare și el ne-a cuprins dintr-o dată în privirile lui atît de albastre încît aveai impresia că sînt o pîrticică de mare. N-am să uit niciodată zîmbetul lui. Acum pot să-l traduc mai bine în cuvinte decît atunci. Era un zîmbet ușor-trist și uimit, în același timp, de parcă tot timpul s-ar fi sfiit de ceva, de ceva anume știut de el. Fără nici o introducere, simplu, el a deschis dialogul spunîndu-ne că ne va citi o poezie. „Și fiindcă e primăvară am ales «Cîmpie, primăvară»... În cearcăne verzui te ocolesc departe/ vibrațiile ierbii, arcuite tandru...”

Apoi ne-a rugat să-i citim din poeziile noastre. Nimeni n-a îndrăznit. Și atunci el ne-a vorbit despre Eminescu și ne-a mai spus că el nu ne poate da sfaturi de cum se scriu poeziile, dar că ne roagă să-l citim pe autorul „Glosei” și să-l iubim toată viața. Apoi noi, copiii, l-am înconjurat și poetul ne-a dat autografe pe caietele noastre de poezie și pe cărți celor care aveau.

Eram prea neștiutori ca să ne dăm seama atunci cît de mare poet era Nichita Stănescu. Pe noi ne fascinasе ideea că printre noi se afla un poet. Și totuși mulți dintre noi am intuit că ni se oferise o șansă unică, o stare de grație nămiîntîlnită de a ne afla în preajma aceluia pentru care limba română însemna însăși patria poetului.

Ne-am fotografiat împreună și mi se pare minunat că o clipă de aur ca aceea cînd Nichita mîngîie o creangă încărcată cu flori de cîreș a putut să fie păstrată pentru eternitate prin fixarea ei pe peliculă. Ne rămîne astfel chipul poetului tînar ca însăși primăvara.

Amintiri despre marele poet au fost scrise de strălucitoare condeie. Va fi ier-tată, sper, îndrăzneala unui simplu inginer, care nu stăpînește culorile cuvîntului, de a evoca cele cîteva momente petrecute cu Nichita Stănescu și a pune în circulație cîteva fotografii inedite. Nichita, tu mă vei scuza, poate și pentru că atunci, de mult, cînd am recitat versurile tale, ți-ai dat seama că mai tîrziu voi deveni un împătî-mit al poeziei.

Foto. GH. VINTILA

**STĂPÎNE,
STĂPÎNE,
ÎȚI CHEAMĂ
Ș-UN CÎNE...**

Necesitățile omului l-au determinat pe statornicul său prieten să învețe multe lucruri, să-i fie folositor în cele mai diferite împrejurări. Chiar și în condițiile vieții contemporane nu ne putem lipsi de aportul ciinilor. Există ciini-polițiști, ciini-vameși, ciini-grăniceri, ciini-salvamontști etc.

În țara noastră ciinele este ocrotit de lege. Asociația Chinologică din R.S. România, organizație obștească cu caracter social, științific, educativ și sportiv, este afiliată la Federația Chinologică Internațională, sub îndrumarea căreia se organizează concursuri și expoziții la diferite niveluri. Datorită preocupărilor acestui for, cu doi ani în urmă s-au standardizat — pe plan național — două rase de ciini ciobănești: ciobănescul românesc carpatin și ciobănescul românesc mioritic —, recunoscute și pe plan internațional. Am ieșit deci în lume cu vitejii, frumoșii, loialii și străvechii noștri ciini, care pot sta alături de cele mai vestite rase canine.

Mioriticul și carpatinul, ciini de o rară inteligență, cu reflexe foarte prompte, de talie mică, avînd o mare ușurință în învățare, i-ar fi plăcut și lui Charles Cruft, cel care a inițiat, în veacul trecut, cea mai celebră expoziție canină din lume.

Prima expoziție Cruft a fost organizată în 1859. Mai târziu, în 1870, a luat ființă Kennel Club, autoritate incontestabilă în atestarea raselor canine, normele și certificatele sale fiind recunoscute de crescătorii de ciini din întreaga lume.

Dacă la prima manifestare nu au fost prezente decît 60 de exemplare, în 1985 expoziția a numărat mai mult de zece mii de participanți expunînd peste 40 de rase diferite. Și fiecare proprietar nădăjduia să-i fie luat patrupedul în considerație. Centrul expozițional al Londrei se transformase în

Multe dintre strădaniile cercetătorilor care au studiat zbuciumata istorie a pămîntenilor ne spun că micul patruped cu ochi adînci și privirea tulburător de inteligentă, credincios și nedespărțit tovarăș al nostru, reprezintă una din frumoasele cuceriri ale omului. Ciinele este considerat ca făcînd parte din primele elemente de progres ale omenirii, pentru că și cu ajutorul lui a fost posibilă trecerea de la starea de sălbăcie la starea patriarhală.

Dintre toate animalele domesticate de om, numai strămoșul ciinelui s-a supus cu credință stăpînului său, printr-un accept pașnic, devenindu-i în scurt timp cel mai de nădejde slujitor.

pistă de paradă, poligoane de alergare, boxe pentru exerciții etc. Peste tot forțată, lătrături și mîriituri pe toate lungimile de undă și pe toate tonurile, arbitri imperturbabili, mari-maeștri plini de importanță și medici veterinari încărcăți de grijă și de răspunderi pentru sănătatea și buna condiție fizică a pacienților din supraveghere.

Întreaga manifestare durează trei zile și se desfășoară pe mai multe secțiuni: „Cîini de amuzament”, „Cîini de vînătoare”, „Cîini prepelicari”, „Cîini de utilitate”, „Cîini de mare utilitate” ș.a. Rasa care a avut cei mai mulți participanți a fost cea a ogarului afgan.

În afara campionatului de rasă, în cadrul expoziției mai sînt și alte activități, care prezintă un interes cu totul deosebit atît pentru proprietarii de cîini cît și pentru vizitatori. Dintre acestea fac parte și foarte popularele campionate de dresaj deschise tuturor cîinilor — fie ei de rasă pură sau simpli participanți. Există, de asemenea, programe speciale de agilitate, îngrijiri și toalete. De un mare interes s-a bucurat și concursul de juniori, la care au participat foarte mulți candidați, unii venind cu stăpînii lor din multe țări ale lumii (Australia, S.U.A., Finlanda, Danemarca, Suedia etc).

Premiul I-a cîștigat o fată de 17 ani, Tracie Lalibery, sosită tocmai din sudul Statelor Unite ale Americii.

În ultima zi, după terminarea „lucrărilor” pe secțiuni, are loc proba finală, ce prezintă cel mai mare interes și, firesc, provoacă cele mai vii emoții, pentru că în acest moment cîștigătorii campionatului pe rase se prezintă din nou în fața publicului pentru obținerea „premiului de frumusețe”. Toți candidații sînt magnific împodobiți, pieptănați, lustruți, defilînd plini de importanță prin fața unei adunări exultînd de admirație și plăcere.

Și în țara noastră se desfășoară o bogată activitate chinologică, pe plan național existînd un interesant calendar de acțiuni. S-au înființat filiale chinologice aproape în fiecare județ și se merge cu consecvență pe linia promovării cîinilor ciobănești românești, care nu sînt cu nimic mai prejos decît un Dingo, Berger, Old Sheper's Dog sau un Shafhund, alături de care pot sta cu mîndrie:

NĂSTASE TIHU

— De ce tocmai Năvodari?

— Formației noastre i s-a oferit posibilitatea de a petrece o parte din vacanța de vară la mare, drept recompensă pentru activitatea ei artistică.

— O recompensă bine meritată.

— În anul acesta am mai trăit un eveniment. Unul din participanții formației, de altfel primul, a trecut de la „Minisong” în formația de tineret „Song”. A venit la noi când avea 10 ani. Și iată-l acum trecînd, cum se spune, în treapta a II-a.

— Spuneți-ne ceva din istoria „Minisongului”.

— Acum șase ani am ales cîțiva copii de la Școala nr. 197, cărora le plăcea să cînte. Am selecționat cîteva melodii ușoare. I-am lăsat să cînte și să se joace, după fantezia lor, în ritmul muzicii. Copiii le-a plăcut foarte mult și am ales-o ca formulă a noastră. La început formația avea un număr mic de copii, dar treptat s-a mărit. Pe scenă, copiii joacă și cîntă firesc, ca afară, în recreație. „Mini-

songul” este laureat al Festivalului Național „Cîntarea României”. În zilele de vacanță și în unele zile de sărbătoare cîntăm pe scena unor case de cultură sau cămine culturale din localitățile din jurul Bucureștiului. Am participat în Danemarca la Festivalul pentru copii „Andersen”.

— Am observat că adeveseori, pe scenă, vă implicați și dumneavoastră în joc, ca un adevărat frate mai mare.

— Așa este. Îmi face plăcere. Am adaptat pentru „Minisong” mai multe

cîntece din Oaș și este o bucurie cînd le cîntăm împreună. Dar repertoriul nostru este variat, avem cîntece-joc despre anotimpuri, școală, prietenie, dragoste pentru părinți.

— Ce pregătiți nou?

— Pregătim un concert pe care sperăm să-l prezentăm pe micul ecran. Vedeți dar că „Minisongului” îi place să cînte mult, să cînte bine. Cît despre cititorii „Almanahului”, lor le transmitem un mesaj de bine și-i poftim să ne vadă la „premieră” și, de ce nu, să învețe din cîntecele noastre.

MARIUS ȚEICU

— Și mie îmi place să cînt ca și vouă, dragi cîtezători, și cînt cu plăcere, ne spune Marius Țeicu. Sper că se vede atunci cînd interpretez o melodie. Acum am 30 de ani. Am purtat și eu cravata de pionier și sînt fericit acum cînd îi aud pe pionieri cîntînd cu vocile lor curate, limpezi, melodiile mele „Voi, copiii lumii” sau „Mii de copii” etc.

— Melodiile dumneavoastră, Marius Țeicu, sînt foarte îndrăgite de copii pentru cantabilitatea lor...

— Am căutat să aduc ritmul de muzică ușoară în universul cîntecului pentru copii. Am creat pentru ei linii melodice simple.

— Vă place cum și cît cîntă pionierii?

— Există foarte multe coruri pionierești. Corul Radio și „Voces Primăvera” sînt cunoscute pentru ținuta lor excepțională și de-a lungul anilor și-au dovedit valoarea deosebită. Altele sînt mai modeste, dar își au importanța lor în formarea gustului copiilor pentru muzică.

În calitate de membru în numeroase jurii în marele Festival Național „Cîntarea României”, am constatat varietatea repertorială a acestor coruri, marea frumusețe a vocilor, unitatea lor. Apreciez mult și formațiile pionierești de muzică ușoară. Sper ca în curînd să le pot oferi cîteva melodii, pe care le doresc frumoase, atrăgătoare. M-aș simți fericit să știu că pionierii le vor fredona.

— Ce se mai întîmplă cu muzicalul „Mary Pop-pins”?

— Continuă să se joace la Teatrul „Ion Creangă”,

după cîte știu, cu succes. Mai multe teatre din țară se pregătesc să pună în scenă acest muzical pentru viitoarea stagiune.

— Și în încheiere?

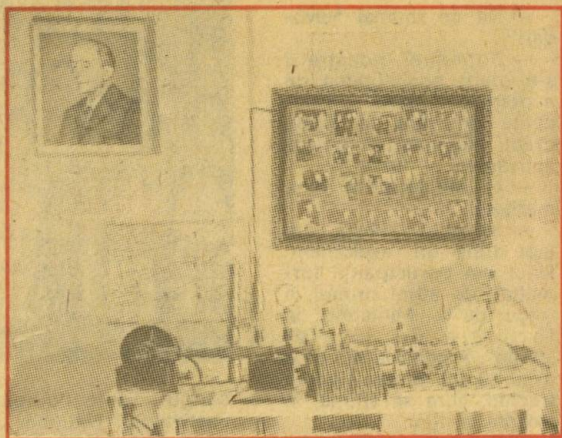
— În încheiere... o dedicație.

*Alina Alinașcu, „Lăptosoi”,
tuturor copiilor minorați copiii
adunați la Ghera de la mare,
toate dragostea și simpatia mea
Marius Țeicu*

ÎNȚÎLNIRI

de acum un sfert de secol

Savantul George (Gogu) Constantinescu s-a născut la Craiova în 1881; a urmat cursurile Școlii Naționale de Poduri și Șosele, terminând ca șef de promoție în 1904. După o scurtă, dar strălucitoare carieră de inginer constructor, G. Constantinescu pune, în Anglia, bazele unei noi științe – sonicitatea. Cercetările sale, de mare faimă și prestigiu, l-au situat între deschizătorii de drumuri în știința și tehnica secolului nostru. S-a bucurat de înalte distincții științifice – doctor honoris causa al Institutului Politehnic din București, membru de onoare al Academiei Republicii Socialiste România. Cutezător în gândire, reținut la vorbă și de o mare modestie, G. Constantinescu atrage atenția a numeroși specialiști: unii se apleacă asupra activității, alții asupra unor aspecte mai puțin știute ale vieții sale.

Despre această personalitate a științei românești intrată în panteonul valorilor internaționale avem posibilitatea de a publica – în exclusivitate – câteva amintiri inedite, de o neprețuită valoare documentară.

Am avut privilegiul să-i însoțesc pe savantul George (Gogu) Constantinescu și soția sa, Eva Constantinescu cu ocazia celor două vizite pe care le-au efectuat la București în perioadele septembrie-octombrie 1961 și, respectiv, octombrie 1963. Re trăiesc și azi cu aceeași emoție momentul când i-am văzut sosind pe peronul Gării de Nord. Mi-a rămas întipărit pe retină și în inimă chipul delicat al savantului cu privirea ușor melancolică și zîmbetul cald, a cărui fragilitate fizică era din plin compensată de vigoarea spirituală pe care o transmitea ținuta sa dreaptă și demnă.

Era firesc ca G. Constantinescu să fi dorit să revadă semnele trecerii sale. În Parcul Libertății a avut bucuria să regăsească intact podul de beton armat pe care-l construise cu 55 de ani în urmă. Îl văd parcă și acum, cu ochii ușor aburiți, citind inscripția ce stă mai departe de veghe la picioarele podului: „Pod de beton armat. Proiectat și executat în anul 1906 de inginerul

Gogu Constantinescu.” În fața actualului sediu al Consiliului Popular al Municipiului București, G. Constantinescu și-a amintit cu precizie modul în care proiectase, la numai 25 de ani, structura de rezistență a acestei clădiri. Trecerea prin Constanța i-a prilejuit inginerului revederea cupolei din beton armat cu o grosime de numai 5 cm pe care o proiectase cu ani în urmă.

Circuitul prin țară a cuprins Craiova, Turnu-Severin, Reșița, Timișoara, Hunedoara, Brașovul, Lacu Roșu, Cheile Bicazului, Bacăul, Mărășești, Sinaia. Vizita la Liceul „Nicolae Bălcescu” din Craiova, unde urmasse studiile secundare, iar tatăl său fusese un renumit profesor de matematici, i-a prilejuit o emoționantă revedere cu foști colegi, printre care dr. Iancu Jianu, precum și o călduroasă întâlnire cu direcțiunea, profesorii și elevii școlii. Vizitele întreprinse la unități industriale – „Electroputere” din Craiova, combinatele metalurgice de la Reșița și Hunedoara, Uzina de tractoare și rulmenți-Brașov, Uzinele „I.C. Frimu” din Sinaia – i-au consolidat opiniile privind capacitățile creatoare ale poporului român.

Spirit cercetător, tenace, integru, Gogu Constantinescu se impunea celor din jur prin mișcarea continuă a ideilor, judecata fără cusur, lipsa totală de ostentație. Atent și generos cu tinerii, dovedea o înfinită răbdare pentru cultivarea talentelor autentice. Avusese tăria să depășească multiple vicisitudini ale vieții, ceea ce îi dădea o stăpânire de sine și un echilibru ce se citeau în inflexiunile glasului domol și calmul trăsăturilor. Punea cordialitate și simțăminte în relațiile cu oamenii. Deschis dialogului, își spunea gândurile direct, fără ocolișuri.

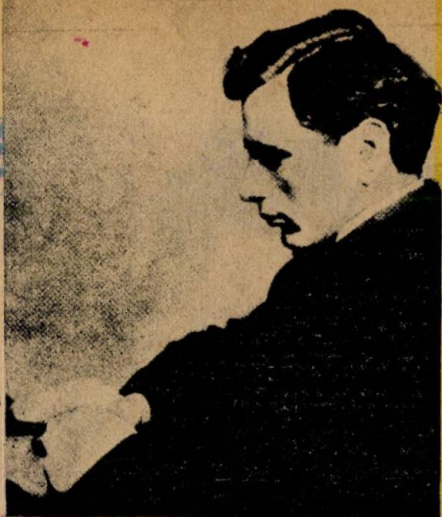
În 1966, Editura științifică scoate o monografie „George Constantinescu” sub semnăturile lui I. Jianu, I. Bazgan și L. Macoveanu, prima despre savantul român. În tabloul celor mai reprezentative personalități din lumea științei și tehnicii a anilor 1900–1925, alături de Einstein, Kelvin, Edison, Marie Curie ori Rutherford, apare și G. Constantinescu.

Dr. E. LAZU

100

DE ANI DE LA NAȘTEREA

LUI
Nicolae
Tonitza

1886—1940

UN MARE PRIETEN AL COPIILOR

Nicolae Tonitza a fost unul dintre cei mai importanți pictori, graficieni și critici de artă români. Artist de o mare originalitate, el a îmbogățit patrimoniul cultural al patriei noastre cu o operă de rară valoare, străbătută de o deosebită forță cromatică, de sensibilitate și poezie. Inspirat de natură, de varietatea satelor și orașelor, de pitorescul lor, de natura statică, dar mai ales de chipurile umane, Nicolae Tonitza s-a dovedit și un foarte bun cunoscător al universului infantil.

Portretele de copii, care ocupă o mare parte a creației lui Nicolae Tonitza, de multă vreme celebre, au impresionat generații întregi de iubitori ai artei.

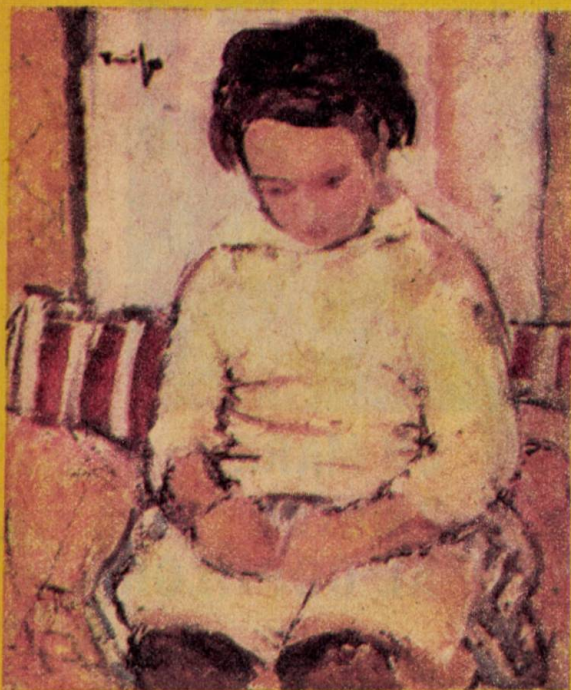
Viața lui Nicolae Tonitza n-a fost deloc ușoară. Pictorul a cunoscut din fragedă pruncie grijile și necazurile. El s-a născut la 13 aprilie 1886 la Birlad, fiind primul copil al lui Neculae și Anastasia Toniță. Școala primară și liceul le-a urmat în orașul natal, apoi a fost înscris la Școala de bele-arte din Iași. Aici, locuind la internat, Nicolae Tonitza cunoaște „pe viu” restricțiile vieții școlare ale vremii. Ele nu-l împiedică totuși să colinde străzile, mai ales cartierele Nicolina, Păcurari, Sărăriu, unde îi cunoaște pe cei umili și necăjiți. Puțin timp după aceea, ajutat de unchiul său Petru Vasiliu, va pleca în Italia, însoțind un grup de studenți arheologi și epigrafiști din București condus de Grigore Gr. Tocilescu. Aici,

în patria lui Leonardo da Vinci și Michelangelo, are prilejul să cunoască îndeaproape multe din capodoperele artei universale găzduite de orașe ca Salerno, Palermo, Neapole, Pompei, Roma și altele. Întâlnirea cu operele unor maeștri va spori și mai mult dorința de studiu și de muncă asiduă a celui care simțea că are ceva de spus prin intermediul culorii și al pensulei.

Întorcându-se la Iași, Tonitza se va consacra unui travaliu pe care nu-l va abandona toată viața. În 1907 viitorul mare artist intră în conflict cu directorul școlii, Emanoil Bardasare, și cu primul său profesor, Gh. Popovici, și se hotărăște să plece la studii la München, considerat pe atunci capitala artelor europene. În capitala Bavariei, Nicolae Tonitza va studia cu sîrguință pictura, alături de compatrioții săi Lascăr Vorel, Grigore Negoșanu și Marius Bunescu. Din acești ani datează și începuturile pictorului în direcția portretului. Însă nici la Mun-

CASA DE LA VALENI DE MUNTE A PICTORULUI.

Fetiță șezînd

chen nu va zăbovi mult. Îl găsim din nou în Italia (și în 1908—1909 va putea fi văzut pictînd la Veneția, la Florența, Napoli sau Roma), apoi la Paris (unde va sta aproape doi ani, răsîmp în care va vizita Luvrul și alte muzee, va cunoaște operele clasicii picturii, dar și curentele artistice ale zilei). Pretutindeni va învăța, va face comparații, va reține ceea ce era de reținut pentru temperamentul și arta sa. În renumitele cartiere Montmartre și Montparnasse se va întîlni cu maeștri ca Ficcasso, Robert și Sonia Delaunay, Bourdelle, Vlaminch, Bonnard, Derain, Modigliani și alții.

În 1911 Tonitza se întoarce în țară, la Iași. Peste un an își dă examenul de absolvire la belle-arte. La cîțiva ani după aceea va trăi experiența amară a frontului. După război funcționează o vreme ca profesor de desen la Liceul militar din Iași și tot în acest timp se consacră gazetăriei, dovedind reale calități și pentru această profesie. Drumurile vieții îl vor purta pe marele artist, pentru un răgaz de cîteva luni ori de mai mulți ani, prin multe părți ale țării: la București, la Vălenii de Munte, la Piatra Neamț și Durău, prin alte locuri. În căutarea mijloacelor de subzistență, dar și a peisajelor liniștitoare și inspiratoare, în căutarea modelelor, mereu neliniștit și nemulțumit,

adesea neînțeles de puternicii vremii sau chiar de critică și de confrăți, Tonitza va eterniza pe pînă, în ulei, în desen și caricatură întregul său zădărnici interior. Fiecare lucrare a sa poartă pecetea unui talent nervos, care descoperă mișcarea interioară, sufletească a oamenilor și peisajelor. Se va stinge, aureolat de o glorie meritată, în 1940, la vîrsta de numai 54 de ani.

Este greu de spus cînd a creat Tonitza primul portret de copil. Dar, fără îndoială, dragostea sa de o viață pentru copilărie, pentru sinceritatea și nevinovăția ei își află începuturile în perioada anilor de școală petrecuți în liniștitul Bîrlad al sfîrșitului de veac XIX, cînd se întrecea în șotii cu colegii de-o seamă. Poate că de atunci i-au rămas întipăriți în memorie ochii aceia limpezi, frumoși și rotunzi pe care-i vedem în tablourile sale, în portretele de copii de mai tîrziu: „Copii colindînd cu steaua”, „Tinculeana”, „Copii”, „Fetiță”, „Cîna copiilor”, „Fata pădurarului” și multe altele. Din aceeași nemărginită iubire față de cei mici, pictorul a inițiat — în 1926, pe cont propriu și pe cînd el însuși își asigura cu greu mijloacele de subzistență — un concurs de desen al copiilor sub 13 ani, dotat cu un premiu de 3 000 de lei. Mai tîrziu, în 1929, îl aflăm printre colaboratorii Academiei libere de pictură și sculptură din București, unde preda tinerilor cursuri de sculptură și de pictură, spre a le înlesni promovarea la Școala de belle-arte. Artistul credea sincer în puterea copiilor de a surprinde lumea cu un ochi curat și proaspăt, cu candoare și fantezie. De aceea îi întîmpina pe cei mici cu afecțiune, îndrumîndu-le pașii și dîndu-le sfaturile atît de necesare la începuturile într-ale artei.

Astăzi, privind multele chipuri de copii din tablourile lui Tonitza, admirînd gingășia și arta cu care au fost zugrăvite, ne vin în minte frumoasele rînduri pe care le scria despre pictor Tudor Arghezi: „Vizitîndu-l odată acasă, am descoperit un peisaj necunoscut al gingășiei lui sensibilizați. L-am găsit în atelier, în fața trepiedului de reazăm al șevaletului, împresurat de sumedenii de păsăruici multicolore ciripindu-i pe umeri și scule, fiecare în glasul ei de cîmp și pădure; copilele minuscule ale delicatei lui inspirații. Le chema, veneau. Îl cunoșteau ca pe un frate mare. Ele știau că-i zboară sufletul odată cu ele”.

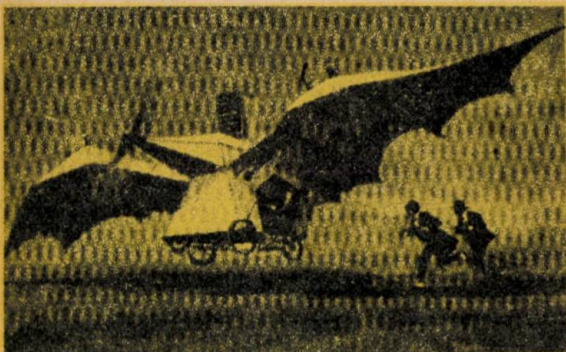
FLORENTIN POPESCU

RIPILE planetei

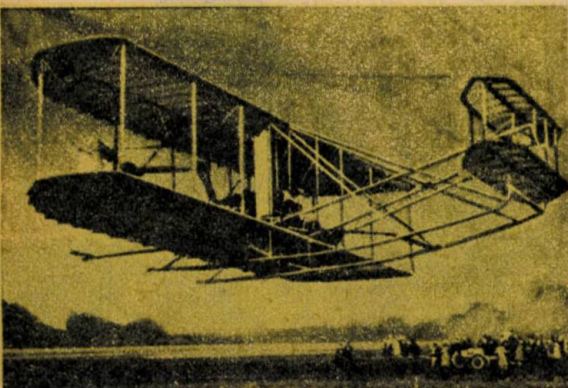
Cu această ciudată construcție, numită Eol, Clément Ader s-a ridicat la 10 cm de sol. Era 9 octombrie 1890.

În anii 1890-1896, Otto Lilienthal s-a lansat în mai multe rînduri de pe o colină, reușind să se ridice cu vreun metru deasupra punctului de lansare.

După o primă încercare ratată la 14 decembrie 1903, la 17 decembrie, același an, a avut loc zborul avionului lansat prin catapultare al fraților Wright.

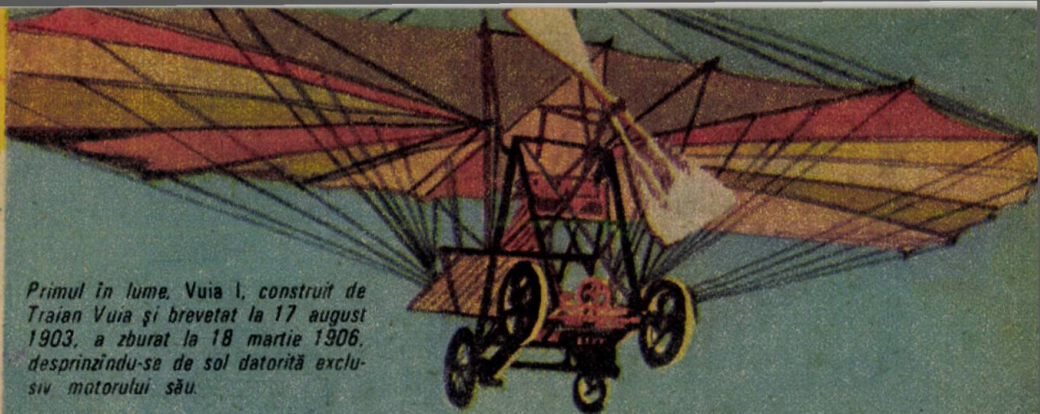

Aviația este unul dintre domeniile ce pot ilustra formidabilul progres tehnic al omenirii în ultimul secol. Zborul, vis al omului din toate timpurile și de pe toate meridianele, a fost stăpinit abia în vremea noastră. Antichitatea nu ne-a lăsat decît legende și istorisiri ale unor tentative eșuate. Evul mediu a născut soluții teoretice viabile din mințile unor genii ca Leonardo da Vinci și a consemnat încercările, adeseori soldate cu moartea, ale unor temerari dornici de a părăsi fie și numai cîteva secunde pămîntul, pentru a încerca ceea ce pînă atunci a fost rezervat păsărilor: zborul.

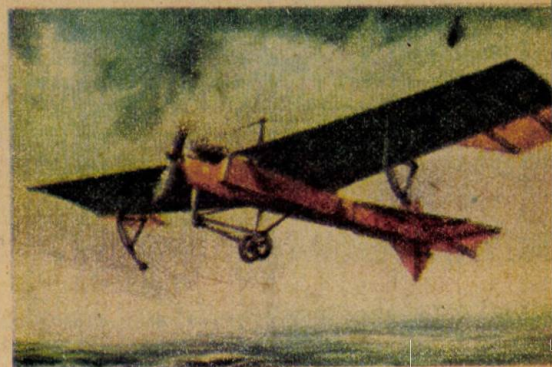
Primul zbor uman consemnat de istorie și sărbătorit de atunci ca zi a aviației avea să fie efectuat în Franța, în anul 1784, cu ajutorul unui balon cu aer cald. De la acel zbor epocal al unui modest constructor, Filatre Rozier, au trecut 201 ani. Baloanele cu aer cald au devenit obiecte de muzeu sau mijloace de agrement pentru pasionați. Recordurile de distanță și altitudine atinse de ele au înregistrat totuși cifre respectabile — 1 154,7 km fără escală și 16 805 m înălțime.

În secolul nostru aveau să fie depășite și barierele tehnice ce stăteau în calea susținătorilor principiului „mai greu decît aerul”. Românul Traian Vuia avea să se desprindă de pămînt pentru prima oară cu un aparat de zbor mai greu decît aerul utilizînd numai mijloacele de bord (la 18 martie 1906, în localitatea Montesson din Franța). Mai zburaseră pînă atunci și alții, însă au folosit fie planoare lansate din turnuri sau cu ajutorul unor catapulte, fie avioane cu motoare insuficient de puternice pentru a le asigura decolarea cu mijloace proprii. În

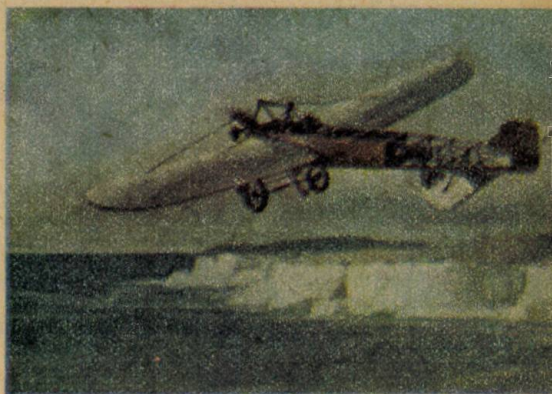
Primul în lume, Voia I, construit de Traian Voia și brevetat la 17 august 1903, a zburat la 18 martie 1906, desprinzându-se de sol datorită exclusiv motorului său.

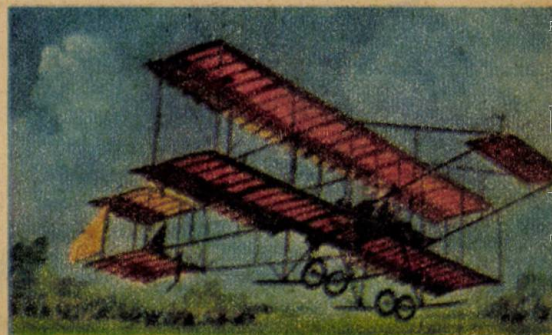
Întia încercare de traversare a Canalului Mîneei cu avionul o face constructorul englez Latham în 1909. El parcurge însă doar primii 15 km...

Traversarea Canalului Mîneei pe calea aerului are loc la 25 iulie 1909, constructorul și pilotul aparatului fiind Louis Blériot.

Cu biplanul său avînd o formă deosebit de originală, Henry Farman a parcurs 180 km la 27 august 1909.

tre acești precursori ai zborului mecanic trebuie menționați frații Orville și Wilbur Wright, brazilianul Santos Dumont.

Un alt român avea să deschidă o nouă eră în istoria zborului. În anul 1910, Henri Coandă, inventatorul avionului cu reacție, a construit și experimentat primul aparat de acest tip. După mai puțin de trei sferturi de secol, 80% din traficul mondial de pasageri se face cu ajutorul avioanelor cu reacție. Mulți dintre bunicii avioanelor de astăzi trăiesc încă și le vine destul de greu să creadă că în numai trei sferturi de secol s-a ajuns de la avionul de lemn acoperit cu pînză ce atingea „fenomenala” viteză de 125 km/h la supersonicele zilelor noastre ce ating uzual de două-trei ori viteza sunetului, construite din aliaje de titan și rășini armate cu fibre carbon, echipate cu calculatoare și aparate de bord ce le permit zborul automat pe rute preprogramate.

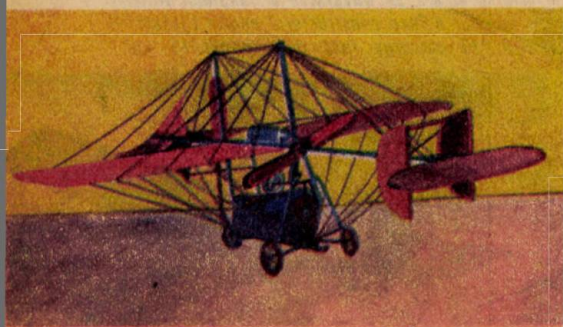
Oricare ar fi stadiul atins de tehnica aviatică în zilele noastre și oricît de aproape ar fi omul de marile călătorii interplanetare, nu trebuie să uităm nici un moment că fără construcțiile din lemn, pînză și placaj ce astăzi ni se par naive, acest uriaș progres nu ar fi fost posibil. Toate soluțiile tehnice novatoare ce au netezit drumul omului spre culmile văzduhului au fost rezultatul unor experimente ce au costat mii de ore de muncă, de sacrificii materiale și nu rareori umane.

Vă oferim în paginile de față și în cele următoare o succintă istorie în imagini a aviației mondiale de la începuturi și pînă la mijlocul veacului nostru.

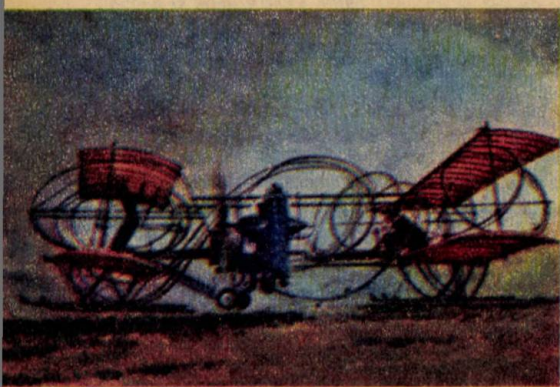

ARIPILE planetei

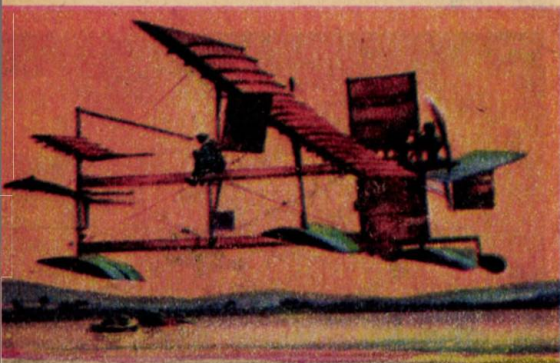
Vlaicu I, primul avion proiectat, construit și pilotat de Aurel Vlaicu, își ia zborul la 17 iunie 1910.

Nu toate avioanele zboară. Acest model englezesc din 1910 nu s-a desprins prea mult de pământ...

1910 rămâne un an important în istoria aviației și pentru că înregistrează apariția hidroavionului lui Henry Fabre.

UN PIONIER AL AVIAȚIEI

În galeria figurilor de seamă ale științei și tehnicii românești se înscrie și ing. Ioan A. Dimitriu, care, prin întreaga sa activitate didactică și de inventator, a contribuit la afirmarea creativității poporului nostru.

În anul 1911 tânărul Dimitriu, elev al Liceului „Roman Vodă” din orașul Roman, în vîrstă de numai 14 ani, realizează macheta unui avion cu aripi batante, mișcarea realizîndu-se cu un dispozitiv de ceasornic conceput și realizat tot de el. Macheta, cu o anvergură a aripilor de 80 cm, avea să se ridice la 1,5 m înălțime și să aterizeze fără să se răstoarne la o distanță de 3 m.

Încurajat de acest prim succes, tânărul licean începe să construiască un prototip în mărime naturală. Timp de aproape patru ani, pînă în august 1915, dînd dovadă de un real talent, de perseverență și entuziasm, va lucra singur la realizarea mult-visatului avion. El construiește un aparat de zburat cu aripi batante pe care îl va numi „ornitopter—I.A.D.—I”, dotîndu-l cu un motor special pe principiul celor doi timpi cu dublu efect, avînd puterea de 40 CP. Acest motor a fost conceput tot de tânărul inventator. Brevetul cu numărul 4 319 din 14 august, precum și fotografia și articolul publicate în ziarul „Dimineața” din 27 august 1915 atestă construirea de către liceanul Ioan A. Dimitriu a aparatu-